

Kürt hareketinin büyük dönemeci

I “Yeni süreç” ve “tarihsel Çağrı”

Önceliklerden farklı olarak bu kez “çözüm” tanımını içermeyen “yeni süreç”, Abdullah Öcalan’ın haftalardır merakla beklenen açıklamasıyla birlikte ilk safhasını geride bıraktı. İşler, olduğu kadarıyla pazarlıklar, aylardır büyük bir gizlilik, dolayısıyla kamuoyu ve halk kitleleri açısından tam bir belirsizlik içinde sürmekte idi. Geride kalan bu ilk safhanın Öcalan’ın açıklamasıyla açıklığa kavuşan tek gerçek sonucu, PKK’ye yapılan silah bırakma ve kendini feshetme çağrısı oldu.

Açıklamayı önceleyen haftalarda böyle bir çağrının yapılacağı zaten bekleniyordu. Muhtemeldir ki bir tek iktidar zirveleri dışında beklenmeyen, bunun “kayıtsız şartsız” olması idi. İktidar çevreleriyse bunun hiçbir koşul ileri sürülmeksizin yapılacağı konusunda açık ve kesin bir dil kullanıyorlardı. Sonuçta tam da öyle oldu. İktidarın başından itibaren kullandığı söylem olduğu gibi doğrulandı. “Tarihi” çağrı, tarihi mücadeleyi ve birikimi

hiçe sayan bir tutumla “kayıtsız şartsız” olarak yapıldı.

Ortaya çıkan sonuç üzerinden bakıldığında, dinci-faşist iktidarın kendi cephesinden tutarlı bir davranış sergilediği ve önemli bir ilk başarı elde ettiği görülmektedir. Yeni süreci başlatan ilk açıklamadan itibaren

ve dört ay boyunca, ortada bir Kürt sorunu yok, dolayısıyla pazarlık

da yok, çağrı kayıtsız şartsız

yapılmak zorunda söylemi

kullanıldı. Son haftalarda ise

sonuçta bunun aynen böyle

olacağına dair de basına

özel bilgiler sızdırıldı.

İddia edildiği gibi de

oldu. İmralı açıklamasının

hemen ardından, Saray

sözcüleri, gizleme ihtiyacı

duymadıkları bir kibirlilik ve

memnuniyetle bunun altını

özenle ve özellikle

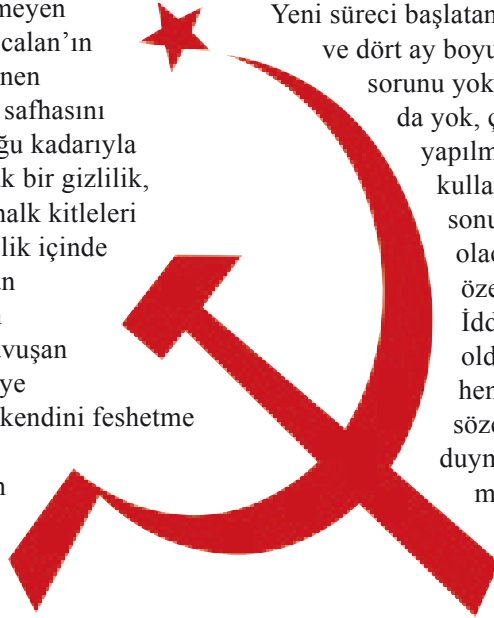
çizdiler. “Öcalan’ın

açıklaması(nın) baştan

beri Cumhurbaşkanı

Erdoğan’ın ve Sayın

Bahçeli’nin ifade ettiği Devlet İnisyatifinin çizdiği çerçeveye ve içeriğe uygun olduğu”nu vurguladılar. Bunu da yapılan açıklamanın söylemleri üzerinden kendilerince somut biçimde gerekçelendirdiler. Bu arada açıklamanın gereklerini yerine getirmeyecek olanları aynı kabalık ve kibirlilikle tehdit

etmekten de geri durmadılar.

Tutarsızlık Kürt cephesinde, özellikle DEM sözcülerinin kamuoyunu yanıltan ve Kürt halk kitlelerinde büyük beklentiler yaratan açıklamaları üzerinden yaşandı. Bu söylemlerin dozu özellikle son haftalarda iyice arttı. İmralı'daki büyük tarihi yoğunlaşma ve derinleşme üzerine büyük umutlar yayan iddialı sözler edildi. Tüm bu abartılı söylemlerin açıklamayı izleyen ilk dolaysız sonuçları ise beklenebileceği gibi büyük bir şaşkınlık, hayal kırıklığı, endişe ve umutsuzluk oldu. Açıklamayı izlemek üzere meydanları coşku içinde doldurulan büyük kalabalıklar, açıklamanın hemen ardından hayal kırıklığı içinde sessiz sedasız dağıldılar.

İnanılması güç bu durumun, **Çağrı**'nın kayıt ya da koşul anlamına gelecek tek satır içermeden yapılmış olmasının yarattığı hayal kırıklığını bir nebze olsun toparlayıp dengelemek de DEM Parti çevrelerine düştü. Kullandıkları dayanak, **Çağrı**'nın iki dilde okunmasının ardından heyet mensuplarından birinin yaptığı "ek" açıklama oldu. Buna göre Abdullah Öcalan, İmralı'da açıklamasını bizzat okuyup bitirdikten sonra sözlerine, *"bu perspektifi ortaya koyarken şüphesiz pratikte silahların bırakılması ve PKK'nin kendini feshi, demokratik siyaset ve hukuki boyutunun tanınmasını gerektirir"* cümlesini de eklemişti. Bu bilgi neden bu sözlerin bizzat açıklamada yer almadığına bir açıklık getiremeye bile, ilk büyük şaşkınlığın ardından bir nebze teselli işlevi gördü. DEM Parti çevreleri sözü edilen "ek"lemeyi öylesine abarttılar ki, işi "açıklamanın tüm ruhu işte o sözlerde yatıyor" demeye vardılar. Nitekim açıklamayı izleyen günlerde Kürt çevrelerinden gelen destek açıklamaları, ortak bir söylem olarak bu temayı özellikle öne çıkardı ve iktidarı bu doğrultuda adımlara çağırdı. Tartışmalı Ek'e ilişkin tartışmalar, önemli bir gerçeği de bu arada açığa çıkardı. Heyette yer alan ve **Çağrı**'nın Kürtçesini okuyan Ahmet Türk, sözkonusu Ek'in **Çağrı** metnine eklenmesine bizzat "devlet yetkililerinin" karşı çıktığını

açıklayarak konuyu netleştirdi. Bir başka heyet üyesi de aynı gerçeği doğrularken, Ek'in herhangi bir koşul anlamına gelmediğinin altını çizirken, içerdiği temenni ve beklentinin asıl metne zaten içerilmiş bulunduğunu söyleyerek, tersinden onu önemsizleştirmiş oldu.

Açıklama, başta iktidarın zirveleri olmak üzere pek az istisnaıyla, gerici düzen çevrelerince açık bir memnuniyetle karşılandı.

Yeni sürecin başlatıcısı olarak görülen MHP, ilk tepkisini "büyük işler büyük cesaret gerektirir" sözleriyle ortaya koydu. Bu sözlerle yüceltilmiş olan Devlet Bahçeli'nin kendisi, PKK'dan gelen destekleyici açıklamanın ardından, Türklerin binyıllık Anadolu egemenliği üzerine şoven milliyetçi bir manifesto metni yayınlayarak, gelişmelerden duyduğu çok özel memnuniyeti dile getirdi: *"27 Şubat 2025 tarihinde DEM heyeti tarafından kamuoyuna okunan ve İmralı'da kaleme alınan açıklama baştan sona değerli ve önemlidir."* Aynı memnuniyet, herhangi bir kayıt düşülmeksizin PKK Yürütme Komitesi'nin Öcalan'ın **Çağrı**'sına ilişkin destek açıklaması için de dile getirildi. (Bu konuda sergilenen rahatlık, Yürütme Komitesi'nin Öcalan'ın çizdiği çerçeveyi aşan söylemlerinin ciddiye alınmadığının bir işareti sayılmalıdır.)

Tayyip Erdoğan önce atılan adımı memnuniyetle karşıladığını bildirdi. İzleyen günlerdeki ikinci bir açıklamasında ise son derece kaba, buyurgan ve aşağılayıcı bir dille tehditler savurdu: *"Şayet verilen sözler tutulmaz, süreç bir şekilde oyalama, savsaklama, göz boyama, isim değiştirip bildiğini okuma gibi şark kurnazlıklarına evrilmeye çalışılırsa günah bizden gider. Halen devam eden operasyonlarımızı, gerekiyorsa taş üstüne taş, omuz üstünde baş bırakmadan son teröristi bertaraf edene kadar sürdürürüz."*

İktidar cephesinin tepkilerine şu temel önemde noktayı da eklemeliyiz: Dinci-faşist koalisyondaki farklı tondaki

söylemleri, herhangi bir görüş ayrılığının değil fakat daha baştan çok iyi planlanmış bir rol bölüşümünün ürünüdür. Bu rol bölüşümünde MHP'ye düşen yumuşak söylemlerle "umut"ları canlı tutmak, AKP'ye düşünse aynı umutlara sınırlar getirmek, sonradan soruna dönüşebilecek boş beklentilere daha baştan mahal vermemektir. (MHP'nin "büyük işler büyük cesaret gerektirir" sözlerini Bahçeli ve Erdoğan'ı ele ele gösteren bir görselle paylaşması, bu rol dağılımına simgesel bir vurgu sayılmalıdır.)

Ana muhalefet partisi CHP yeni süreci desteklediğini daha baştan açıklamıştı, üstelik "el yükseltme" iddiaları eşliğinde. Doğal olarak bir teslimiyet belgesi olan **Çağrı**'yı da destekleyecekti. CHP'yi derin kaygılar içinde bırakan sorun, iktidarın böylece elde ettiği başarının önümüzdeki dönemin düzen içi siyasal dengelerine muhtemel, dahası süreç devam ederse eğer kaçınılmaz etkisidir. Buna karşı yapabildiği ya da yapabilecek gibi görüldüğü pek bir şey yok halen. (CHP liderinin, İmralı üzerinden süren pazarlık sürecinin gerçekte bir yıl kadar geriye uzandığı, bunun için özel görevlendirmeler yapıldığı üzerine iktidarı sıkıntıya sokmaya yönelik ifşaatları biraz da bu çaresizliği bir nebze olsun dengelemek amacına yöneliktir.)

MHP'den kopma faşist partiler de dahil gerçekte tüm düzen cephesi olup bitenden fazlasıyla memnun durumdadır. Çıkan çatlak sesler ciddi kaygılara dayanan bir muhalefetin ifadesi olmaktan çok, toplumdaki şovenist birikimden güç alarak oy desteğini ve siyasal konumunu güçlendirmek hesabının bir ürünüdür. (Oy desteği gibi bir hesabı olmayan ve sürece karşı kampanya bile yürüten Perinçek partisinin, **Çağrı**'nın hemen ardından elde ettiği büyük başarıdan dolayı iktidarı kutlaması ve tam desteğini ifade etmesi bu açıdan anlamlı ve açıklayıcıdır.)

Başta ABD ve Avrupalı emperyalist çevreler olmak üzere hemen tüm uluslararası aktörler, çoğu durumda ikiyüzlülük kokan diplomatik açıklamalarıyla, sürecin

seyrinden ve İmralı **Çağrı**'sından duydukları memnuniyeti dile getirdiler. İkiyüzlülük kokan diyoruz, zira belli başlı aktörlerin tümünün de Ortadoğu'nun elli milyonluk kadim halkı üzerinden kendi politik hesapları vardır ve olacaktır.

PKK eksenli Kürt hareketinin belli başlı kurumları söz birliği halinde sürece tam desteklerini sundular ve sonuna kadar Öcalan'ın arkasında durduklarını vurguladılar. Süreç öncesinde tok açıklamalar yapan Kandil'in koşulsuz bir teslimiyet **Çağrı**'sını "Asrın Manifestosu" olarak selamlaması özellikle dikkat çekicidir. Halen tüm PKK propagandası, Abdullah Öcalan'ın toplum, devlet ve demokrasi üzerine tarihsel-sınıfsal bir içerikten, dolayısıyla da bilimsel bir değerden tümüyle yoksun, oradan buradan alınma eklektik, yarı anarşist yarı kaustkist görüşlerini, bölgeden de öteye insanlığın kurtuluş reçetesi olarak sunma çabası inanılması güç bir girişim örneğidir.

PKK düşmanlığı dışında Kürt siyasal yaşamında gerçekte herhangi bir misyonları kalmamış dünün reformist Kürt partileri ise, **Çağrı**'nın silahlı çatışmanın bitmesi ve PKK'nin feshine yönelik kısmını desteklemekte, ama üniter devlet yapısını onaylamasına karşı çıkmaktadırlar. Türkiye'nin Barzanicileri ortak paydası altında tanımlanabilecek bu çevreler, ayrı bir ulusal devlet değilse bile hiç değilse federasyona dayalı bir çözüm yanlısı görünüyorlar. Bunu her iki ulustan işçi sınıfı ve emekçilerin birleşik mücadelesinin ürünü bir toplumsal devrimden beklemediklerine göre, emperyalizmin ve siyonizmin Ortadoğu'ya köklü bir yeni müdahalesiyle yaşanacak kapsamlı bir altüst oluşun sonucu olarak umuyor olmalıdırlar.

PKK'nin bölgedeki askeri varlığının yarattığı yükün altında ezilen ve Türk sermaye devletiyle bundan kaynaklanan sıkıntılar yaşayan Güney Kürdistan'ın iki büyük partisi ise, Türkiye'deki uzantılarının aksine, vurgulu bir biçimde sürece ve **Çağrı**'ya destek ve memnuniyetlerini dile

getirdiler. (Oğul Talabani sürecin bugüne varmasında babasının '90'lı ilk yıllardaki yol açıcı katkısının taşıdığı öneme özellikle işaret etti.)

Solun tutumuna gelince. Her birinin kendine özgü belirli kaygıları olsa da reformist solun çağrısı genel olarak olumlu karşıladığını görüyoruz. EMEP'in parti başkanı üzerinden yaptığı açıklamanın şu sözleri, bu olumlu karşılamının çerçevesini de veriyor: "*Abdullah Öcalan'ın İmralı'dan örgütüne yapmış olduğu 'kongre toplama, silah bırakma ve kendini feshetme' çağrısının Kürt sorununu çözüm sürecinde yeni bir eşik olduğu açıktır. On yıllardır süren çatışmaların sona ermesi, sürecin demokratik tartışma zemininde ele alınması ve demokratik yollardan çözülmesi için bir fırsattır.*"

Çatışmanın bitmesinin legal siyasal ortamı bir parça rahatlatması reformist solun asıl beklentisidir. Ne var ki A'yı onaylayan, B'ye de katlanmak durumundadır. **Çağrı'nın** doğal sonucu, süreci birlikte ilerletmek üzere Kürt hareketinin bir biçimde AKP'ye eklememesidir. Bunun olmadığı bir durumda nelerin olacağını, her bakımdan çok daha elverişli koşullarda gündeme gelen 2013-2015 döneminin akıbetinden biliyoruz. O sürecin boşa çıkması, tek etkene elbette indirgenemez. Ama boşa çıkmasında "seni başkan yaptırmayacağız" çıkışının, dolayısıyla Kürt hareketinin o dönem AKP hesaplarına açık destek vermekten geri durmasının payı da unutulamaz. Bunu gözden kaçırmak, dinci-faşist iktidarın bu yeni süreci neden gündeme getirdiğine ilişkin etkenlerin içe dönük yönünü gözden kaçırmak demektir.

Sözü edilen eklememe potansiyeli, gerçekte CHP kadar reformist solun da sürece ilişkin asıl kaygısı ve handikabıdır. Nitekim bunu Sol Parti'nin **Çağrı'**ya ilişkin açıklaması üzerinden yorum gerektirmeyecek bir açıklıkla görebiliyoruz: "*Partimiz uzun yıllardır ülkemizi bir savaş ve şiddet ortamına sürükleyen politikalara karşı Kürt sorununda bir arada yaşam temelinde*

demokratik ve barışçıl çözümden yana olmuştur. Son yaşanan gelişmeleri bu yönüyle olumlu buluyoruz. Buna karşı bu konudaki gelişmelerin iktidar tarafından kendi baskıcı rejimini sürdürmek için bir fırsata çevirmeye çalışılacağı görülüyor. Muhalefet güçleri bu gerici rejimin bütün ülkenin geleceğine el koyma girişimlerine karşı durmalıdır."

Genellikle devrimci-demokratik gelenekten gelen ve uzun yıllardan beridir PKK eksenli Kürt hareketinin yöreğinde bulunan sol gruplar ise açıklamanın yarattığı ilk sersemletici etkinin ardından farklı türden sözde açıklamalarla süreci sindirmeye ve desteklerini açıklamaya giriştiler. Başka türlü de yapamazlardı. Zira yılları bulan kuyrukçu sürüklenişler içinde bunu olanaklı kılacak ideolojik, politik ve moral zemini çoktan ve tümünden yitirmiş durumdalar. Buldukları yörengede yaşamlarını sürdürebilmeleri için, Kürt hareketinin bu köklü yeni dönemecine de bir biçimde bir izah getirmeleri, bu adımı da ne edip edip rasyonalize etmeleri gerekirdi. Halen öyle de yapmaktadırlar. Bu bir ideolojik ve moral çürüme ve çokünlü tablosudur ve ibret vericidir.

II

"Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı"

PKK Yürütme Komitesi'nin Abdullah Öcalan'ın Çağrı'sını tam olarak desteklediğini ve "yeni sürece" bir ilk karşılık olarak tek taraflı ateşkes ilan ettiğini bildiren 1 Mart tarihli açıklaması şu sözlerle başlıyor:

"Önder Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat günü yaptığı 'Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı' başlıklı açıklama, tüm özgürlük ve demokrasi güçlerinin yolunu aydınlatan Çağın Manifestosu niteliğindedir. Halkımızı ve insanlığa böyle bir demokratik toplum manifestosu kazandırdığı için Önder Apo'yu saygıyla selamlıyoruz."

Resmi adı "*Barış ve Demokratik*

Toplum Çağrısı” olan ve Kürtlerden öte tüm insanlığa bir çıkış ve kurtuluş yolu hazırladığı iddia edilen “*Çağın Manifestosu*”na daha yakından bakabiliriz artık.

Tarihsel dönüm noktası ve yol ayrımı

En kısa biçimiyle formüle edilmiş tespitlerden oluşan **Çağrı**’nın birbirini tamamlayan ilk iki paragrafı, PKK’yi doğuran ve zaman içinde de “anlam yoksunluğu”na düşüren tarihsel koşullar üzerinedir:

“PKK; tarihin en yoğun şiddet yüzyılı olan 20. asrı, iki dünya savaşı, reel-sosyalizm ve dünya genelinde yaşanan soğuk savaş ortamları, Kürt realitesinin inkârı, başta ifade olmak üzere özgürlükler konusunda yasaklardan kaynaklı oluşan zeminde doğmuştur.

“Teori, program, strateji ve taktik olarak yüzyılın reel-sosyalist sistem gerçeğinin ağır etkisinde kalmıştır. 1990’larda reel-sosyalizmin iç nedenlerle çöküşü ve ülkede kimlik inkarının çözülüşü, ifade özgürlüğünde sağlanan gelişmeler, PKK’nin anlam yoksunluğuna ve aşırı tekrara yol açmıştır. Dolayısıyla ömrünü benzerleri gibi tamamlamış ve feshini gerekli kılmıştır.”

Çağrı’nın gerçek belirleyici etkeni, önemsiz ya da yenilik taşımayan başka etkenlerle iç içe ifade etmesi, PKK’nin doğumunu hazırlayan belirleyici tarihsel koşulları önemsizleştirme çabası sayılmalıdır. “Reel-sosyalizm” olarak kodlanan muazzam önemde tarihsel olay bir an için bir yana bırakılırsa, bugünün dünyası ve Türkiye’si, 20. yüzyıl için tanımlanan tüm öteki etkenler yönünden, hele de PKK’nin doğumunu hazırlayan tarihsel dönemin dünyası ve Türkiye’si ile kıyaslandığında, her bakımdan kıyas kabul etmez ölçüde çok daha kötü, daha olumsuz ve daha yıkıcı koşullar içindedir. Tek gerçek farksa **Çağrı**’nın “reel sosyalizm” kodlaması içinde

önemsizleştirmeye çalıştığı belirleyici tarih olayında yatmaktadır. Bu, Ekim Devrimi’nin açtığı devrimci çağır içinde kendini bulan ve 20. yüzyılın büyük bir bölümüne damgasını vuran devrimci dinamiklerin geçici olarak felce uğramış olması gerçeğidir. 1970’li yılların hemen tümü de kendini marksist-leninist olarak tanımlayan Kürt ulusal akımları, elbette Türkiye’nin kendine özgü koşulları içinde, ama bu tarihsel çağırın ürünü oldular. Ekim Devrimi’nden, onun teorik ve tarihsel devrimci birikiminden esinleniyor, kendi sınıfsal ve ulusal istem ve özlemlerine uyarlanmış biçimiyle bu tarihsel kaynaktan besleniyor olmaları onların ortak özelliği idi.

Ekim Devrimi’n açtığı tarihsel çağırın sona erdiğinin Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte biçimsel yünden de kesinleşmesi, ‘90’lı ilk yıllar, dünya devrimci hareketi için olduğu kadar devrimci çizgide tutunmaya çalışan ulusal akımlar için de yıkıcı sonuçlar doğurdu. Ulusal akımlar söz konusu olduğunda bu, devrimci çizgiye dayalı bir ulusal özgürlük mücadelesi yürütebilmenin Ekim Devrimi’yle birlikte oluşmuş son derece elverişli tarihi koşullarının ortadan kalkması demektir. Bu tarihi dönüm noktası, sarsıcı bir silahlı direnişle, tam da bu aynı dönemde, 1990’ların başında, Kürt sorununun Türkiye’nin gündemine taşımayı başarmış bulunan PKK’yi de köklü bir yol ayrımına getirdi.

Dolayısıyla ‘90’lı yılların başında PKK hiç de gereksizleşmedi; yalnızca eski konumuyla, yani devrimci bir ulusal akım olarak, yaşamını sürdürebilmek olanağını yitirdi. O sıralar artık Amerikan emperyalizminin sadık bir işbirlikçisi olan Celal Talabani bunu bütün açıklığı ile saptayarak, PKK’yi de kendileriyle aynı yolu tutmaya çağırdı. Abdullah Öcalan’ın buna ilk tepkisi, bu daveti içeren mektubu “ihanet çağrısı” olarak niteleyip mahkûm etmek oldu (Temmuz 1992). Fakat daha aradan bir yıl bile geçmeden PKK bu doğrultuda sancılı biçimde seyredecek olan bir değişim

sürecine girmişti bile. Bu, toplumsal iddiaları da olan devrimci ulusal bir akım konum ve kimliğinden salt ulusal istemlere daralan reformist bir akım olmaya bir geçiş süreciydi. Devrimci dönemin semboller terkedildi, anti-emperyalist söylem bir yana bırakıldı, devrime değil siyasal uzlaşmaya dayalı çözüm yolu formüle edildi ve başlıca emperyalist kurumlar bu doğrultuda destek ve yardıma çağrıldı vb. Emperyalist dünya sistemini kabule, kurulu toplumsal düzenle barışıp bütünleşmeye, ulusal soruna da artık bu “yeni paradigma” içinde bir çözüm aramaya dayalı bir köklü yeni yönelimdi söz konusu olan. 1990’ların sonunda Öcalan’ın emperyalist bir komplo ile esir alınıp Türk devletine teslim edilmesinin ardından bunun İmralı teslimiyetine ve PKK’nin biçimsel feshine kadar vardığını biliyoruz.

Sürecin İmralı teslimiyetini izleyen yeni dönemini (2005-25) daha sonraya bırakarak, **Çağrı**’dan aktardığımız ilk iki pasajın ikincisi üzerinden birkaç noktayı en kısa biçimde ifade ederek sonraki pasajlara geçmek istiyoruz.

Çağrı, PKK “*Teori, program, strateji ve taktik olarak yüzyılın reel-sosyalist sistem gerçeğinin ağır etkisinde kalmıştır*” derken, olumsuz bir tını içinde de olsa, kuşkusuz yukarıda altını çizmiş bulunduğumuz aynı gerçeği dile getirmiş oluyor. Sözü edilen etkilenme dönemi, PKK’nin kuruluşundan ‘90’lı ilk yıllara uzanan kabaca ilk onbeş yıllık dönemdir. Ve PKK, Kürt ulusal özgürlük mücadelesi alanında gösterdiği büyük tarihsel başarıyı işte tam da bu döneme borçludur. Sonraki otuz yıl boyunca ne yapılmışsa, bu ilk onbeş yılın birikimi ve kazanımları üzerinden yapılmıştır. Bugün kaba bir inkara konu ediliyor olabilir; ama tarihsel süreçlerin tanıklığından biliyoruz ki, 20. yüzyıl devrimci çığırması olmasaydı, oynamış bulunduğu tarihsel rolle ne PKK’den, ne de onun önderliğinde Kürt özgürlük mücadelesinin elde ettiği tarihsel başarıdan söz edilebilirdi.

Ekleme istediğimiz ikinci nokta;

devrimci bir ulusal hareket olarak var olabilmenin tarihsel zeminini yitiren PKK, hiç de bundan dolayı gereksizleşmemiştir. Dolayısıyla da genel manada bir anlam kaybına değil, fakat yalnızca devrime dayalı bir çözüm arayışından boşluğa düşmüştür. Devrim yolunda yürüyebilmek konusunda Türkiye işçi sınıfından ve emekçilerinden bulamadığı desteği, uzlaşmaya dayalı siyasal çözüm arayışı içinde kendi mülk sahibi sınıflarından almaya yönelmiştir. Bunun mantıksal bir dış uzantısı olarak, dünya devrimci hareketinden umudunu kesmenin yarattığı büyük boşluğu, ulusal sorunun çözümünde emperyalist dünyanın desteğini almaya yönelerek gidermeye çalışmıştır. Daha 1992 yılı Nisan’ında açıklıkla saptadığımız gibi, PKK eksenli Kürt hareketinin gelip dayandığı “yol ayrımı”nda, girdiği yeni yönelimin anlamı buydu. Ondaki köklü konum ve kimlik değişimi bu yeni yönelimde ifadesini buldu. Dolayısıyla PKK hiç de anlam yoksunluğuna düşmedi, yeni tarihi koşullarda buna uygun yeni bir anlam kazanmaya çalışarak yoluna kendince devam etti.

Bunun uzantısı olan üçüncü nokta ise şudur: “Reel sosyalizm”in geride kalması PKK’de “aşırı bir tekrar”a değil, fakat devrime dayalı çözüm arayışlarını bir yana bırakarak düzenle uzlaşmaya dayalı çözüm arayışlarına yol açtı. Ama Türk sermaye devletinin katı inkarcı sistemi ‘90’lı yıllar içinde buna geçit vermedi. PKK daha 1993 ilkbaharında buna yönelik ilk büyük adımını attı. Ama kurulu düzen bunu, yıllara yayılan ve Kürt halk kitleleri için çok büyük acılara ve yıkımlara yol açan bir kirli savaş politikası ile yanıtladı. Dolayısıyla, **Çağrı**’nın anlam boşluğu tezine dayanak olarak ileri sürdüğü “*ülkede kimlik inkarının çözülüşü*” ve “*ifade özgürlüğünde sağlanan gelişmeler*” hiç de tarihsel gerçekleri değil fakat Kürt özgürlük mücadelesinin tarihine ilişkin inkarcılık içeren çarpıtılmış bir yorumu yansıtıyor.

Son bir nokta: 1993’ten itibaren, yani

uzlaşmaya dayalı çözüm yönelimi boyunca, PKK'nin temel önemde yapısal zaafı, ancak devrimle elde edilebilir olanı ciddi ciddi düzenle uzlaşmaya dayalı olarak elde edebileceğini ummasıdır. Yılları bulan kısır döngü aynı zamanda bunun bir ürünü olmuştur. PKK'de "kendini aşırı tekrar"dan söz edilecekse eğer, o işte tam da bu alandadır.

"Bin yıllık Türk-Kürt kardeşliği"

"Bin yıllık Türk-Kürt kardeşliği" Türk egemen sınıflarının bayatlamış bir eski demagojik söylemidir. Onyıllar boyunca Kürtlerin ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesinin karşısına hep de bununla çıkmıştır. "Din kardeşliği" referansı ile özellikle ilişkilendirilerek ulusal özgürlüğe yönelik her mücadele "bin yıllık kardeşliği" bozmaya yönelik "dış kaynaklı" bir fesat hareketi olarak damgalanmıştır. "Yeni sürece" uyarlanmış biçimiyle Tayyip Erdoğan ile Devlet Bahçeli'nin dilinde hala da bu aynı söylem var ve aynı amaca yönelik olarak kullanılıyor.

Fakat '90'lı ilk yılların o aynı tarihsel dönemecinde, bu aynı söylem, Abdullah Öcalan tarafından bu kez siyasal çözüm arayışının tarihsel bir dayanağı olarak kullanılmaya başlandı. Bu yeni tarih yorumuna göre, geride kalan bin yıllık tarihsel sürecin en kritik tarihsel dönemeçlerinde, "Türkler ile Kürtler" ittifak yaptıkça birlikte kazanmış, ilişkileri bozuldukça da birlikte kaybetmişlerdir. Bu yeni tarih teziyle amaçlanansa, bir "Kürt reformu" karşılığında, Kürtlerin bölgesel düzeyde Türkiye'ye entegrasyonu ve Türk sermaye devletine desteği idi.

"Tarihi Çağrı"nın buna ilişkin pasajlarına geçebiliriz:

"Kürt-Türk ilişkileri; 1000 yılı aşan tarihler boyunca Türkler ve Kürtler, varlıklarını sürdürmek ve hegemonik güçlere karşı ayakta kalmak için gönüllülük yönü

ağır basan, hep bir ittifak içinde kalmayı zorunlu görmüşlerdir.

"Kapitalist modernitenin son 200 yılı, bu ittifakı parçalamayı esas gaye edinmiştir. Etkilenen güçler, sınıf temelleriyle birlikte buna hizmeti esas bellemişlerdir. Cumhuriyetin tek tipçi yorumlarıyla birlikte bu süreç hızlanmıştır. Günümüzde çok kırılğan hâl alan tarihsel ilişkiyi, kardeşlik ruhu içinde inançları da göz ardı etmeden yeniden düzenlemek esas görevdir."

Bizi burada bu tarihsel atıfların en can alıcı noktası ilgilendirmektedir. Bu, "bin yıllık kardeşlik" söylemi üzerinden gerçekte Türk ve Kürt egemen sınıfları arasındaki tarihsel ilişkiye ve ittifaka yapılan vurgudur. Devrimci konumunu koruduğu sürece PKK bu tarihsel ilişkiyi, Kürt egemen sınıfları yönünden bir ihanet ve işbirlikçilik ilişkisi olarak niteleyip mahkûm ediyordu. Öylesine ki Yavuz Sultan Selim döneminin ünlü işbirlikçisi İdris-i Bitlisi'nin çağdaş temsilcisi ya da uzantısı olmak, PKK tarafından bir siyasal hasma yöneltilebilecek en ağır itham ve suçlama değerindeydi.

'90'lı ilk yılları izleyen köklü konum ve kimlik değişiminden itibaren, bu ilişkiler artık hep de olumlu bir tarihsel referans olarak kullanılmaya başlandı. Hele de İmralı sonrasında, bu tarih tezi ve güncel anlamı üzerine söylenenlerin ölçüsü iyiden iyiye kaçtı. Türkiye burjuvazisini bir tür bölgesel liderlik ve egemenlik hedefine özendirme söylemi halini aldı. Yeter ki kurulu düzenin egemenleri bir "Kürt reformu" yoluyla, "bin yıllık Türk-Kürt ilişkileri"ni yeniden onarmak basiret ve iradesini gösterebilsinlerdi!

Bu tarih tezinin dayandığı argüman en özet biçimiyle şöyledir: Büyük Selçuklu İmparatorluğu sultanı Alparslan, Kürt beyleriyle kurduğu ittifak sayesinde, 1071'de Malazgirt'te Bizans ordularını ezmış ve böylece Anadolu kapıları Türklere ardına kadar açılmıştır. Daha sonraki bir evrede, 15. yüzyıl boyunca, Osmanlı İmparatorluğu Balkanlar'dan Avrupa'ya doğru hızla

yayılmak imkanı bulmuş, buna mukabil Doğu'ya fazlaca açılmamış, hele de Ortadoğu'ya tümünden uzak kalmıştır. Oysa 16. yüzyılın başlarında, Osmanlı sultanı 1. Selim Kürt aşiret beyleriyle sağlam bir ittifak kurunca, hemen ardından İran Safevileri ezilmiş, Suriye'den Mısır'a ve Arabistan'a kadar tüm Ortadoğu'nun kapıları Osmanlı İmparatorluğu'na ardına kadar açılmıştır. Nihayet 1919'da, bu kez Mustafa Kemal, emperyalist işgale karşı tarihsel çıkışı Erzurum ve Sivas kongreleriyle, yani bir kez daha feodal Kürt beyleri, aşiret reisleri ve tarikat şeyhleriyle kurduğu ittifakla başlatmış, bu ise Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın bilinen başarısını hazırlamıştır.

Özetle bütün bu bin yıllık dönemde Türkler ile Kürtler, biz bunu Türk egemen sınıflarıyla Kürt egemen sınıfları olarak anlamalıyız, ittifak kurdukça hep kazanmışlardır. Ama ne zaman ki Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte bu ittifak bozulmuş, Kürtlerin hakları inkar edilmiş, işte o andan itibaren de hem Türkler hem Kürtler kaybetmeye başlamıştır. Öcalan'ın **Çağrı**'sının ilgili bölümünün daha örtük bir biçimde söylemeye çalıştığı da budur. Bu örtük söylemde, 19. yüzyıl için Türk egemen sınıflarının sorumluluğu es geçilmekte, 20. yüzyıl içinse cumhuriyetin kuruluşunu izleyen tutum mahkûm edilmektedir. Bir arada bu tercih bugünkü dinci-faşist iktidarın beklentilerine tamamen uygundur.

Bu aynı tarih tezinin güncel anlamına ilişkin olarak Öcalan ile Kürt hareketi temsilcilerinin yıllardır yineleyip durdukları temel argümana, aldatıcı "demokrasi" cilasından arındırıldığında, özü itibarıyla şöyledir: Türkiye kapitalizminin ulaştığı bir gelişme düzeyi, biriktirdiği önemli bir potansiyel var. Artık Türkiye'nin sınırlarına sığamayan bu potansiyeliyle onu, tüm bölgede, özellikle de Ortadoğu'da ve İç Asya'da, yeni tarihi fırsatlar beklemektedir. Ama Kürt sorununun varlığı, bunun yolaçtığı çatışma, bu çatışmanın yarattığı

sürekli kanama, zaman, enerji ve kaynak kaybına yolaçmakta, Türk burjuvazisini ve devletini bu tarihi fırsatları gereğince değerlendirmekten alıkoymaktadır. Türk devleti sağduyu gösterir de kendi içindeki Kürt sorununu çözerse eğer, onu kendisini çevreleyen bölgede artık hiçbir güç tutamaz.

Bu muhteva ve hedefiyle "bin yıllık kardeşlik" söyleminin yöneldiği hedef, Türk ve Kürt egemen sınıfları arasındaki ittifakın yeni bir düzeyde pekiştirilmesidir. Pekiştirilmesidir diyoruz, zira halen bu ittifak gerçekte zaten vardır. Ne var ki Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen Kürt isyanlarının bastırılıp ezilmesiyle birlikte bu artık dayatılmış, zorla kabul ettirilmiş bir ittifak halini almıştır. Fakat daha da önemlisi şudur: 1960'lardan 1990'lara Kürt halk kitlelerinin büyük ulusal uyanışı, bu dayatılmış ittifakın Kürt halk kitleleri üzerindeki denetimine büyük bir tarihsel darbe vurmakla kalmadı, Kürt sorununu modern toplumsal-siyasal muhtevasıyla ortaya da koydu. Ne var ki sorun kendi mecrasından ilerleyerek devrimci çözümünü ortaya çıkaramadı. Bunun için Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerinin desteği, bunun gereği olarak da halkların birleşik devrimci mücadelesi olmazsa olmaz koşuldu. Kürt halk hareketinin kendi tercih ve iradesi dışında bundan yoksun kaldığını biliyoruz. Bu da bizi yeniden PKK eksenli Kürt hareketinin '90'lı yılların başında karşı karşıya kaldığı büyük tarihsel açmaza, buradaki yol ayrımına ve dolayısıyla da girilen yeni yola bağlıyor. Bunu izleyen son otuz yıllık dönem Kürt hareketi için, devrimci çizgide yaratılan büyük ulusal birikimin kurulu düzenle uzlaşma temelinde ama mümkün olan en iyi kazanımların karşılığında değerlendirilebilmesiydi. Bunda bugüne kadar başarısız kaldığını biliyoruz.

Yeni **Çağrı**, bugüne kadar başarısız kalınan bu arayışta çok sınırlı da olsa bir başarı elde etmeye yönelik yeni bir umudun ifadesidir. "*Günümüzde çok kırılğan hâl alan tarihsel ilişkiyi, kardeşlik ruhu içinde*

inançları da göz ardı etmeden yeniden düzenlemek esas görevdir” cümlesinde dile getirilen de budur. Tarihsel referanslar da bir kez daha aynı amaca yönelik olarak kullanılmaktadır. İlişkileri onarmak, gerçekte zaten sürmekte olan ama “gönüllülük” ögesinden de yoksun bulunan tarihsel ittifakı böylece sağlam bir zemine oturtacak ve yeni bir düzeyde pekiştirecektir. **Çağrı**’nın temel mesajlarından biridir bu.

“Yeni süreç” sürdüğü sürece “bin yıllık kardeşlik” söyleminin de etkili bir biçimde kullanılacağı anlaşılıyor. İktidar çevrelerince olduğu kadar, Kürt hareketi temsilcilerince de. Elbette her biri için kendine göre, kendi bakış açısıyla. İktidar çevreleri yönünden bunun ne anlama geldiğini görebilmek için, Devlet Bahçeli ile Tayyip Erdoğan’ın **Çağrı**’yı izleyen açıklama ya da konuşmalarına bakmak yeterlidir. Her ikisi de “bin yıllık kardeşlik” söylemini vurgulu biçimde kullanmakta ama “son iki yüzyıl” içinde zedelenmesinden sonuçta “dış güçlerin kışkırtmaları”na alet olanları, yani açıkça Kürtleri sorumlu tutmaktadır. Elbette Cumhuriyet dönemi inkarcılığının Kürtler üzerinden suçlanması bilinen nedenlerle işlerine gelmektedir. Yine de, gerici milliyetçiliğin kudurgan temsilcileri olarak, egemen ve ezen ulusa toz kondurmamaya özen göstermektedirler. “Bin yıllık kardeşlik” söylemini cömertçe kullanmakta ama “iki yüzyıllık dış kışkırtmalar” ve buna alet olan “bölücülük” temaları sınırlarında da özenle durmaktadırlar.

Fakat hiçbir demagojik söylem, “bin yıllık kardeşlik” üzerine hiçbir peri masalı, tüm çıplaklığı ile orta yerde duran tarihi gerçeği karartamaz. Kürt sorunu, Türk egemen sınıflarının Kürtlerin ulusal kimliğini inkar etmekten ve bundan kaynaklanan haklarını ayaklar altına almaktan doğmuştur. Nesnel ihtiyaç ve çıkarlar yönünden gerçekten de “kardeş” olan iki halkın tarihsel ilişkileri de bundan dolayı bugünkü tahribatla yüz yüze kalmıştır. Türk halk kitleleri yönünden bu tahribat, kendi

burjuvazilerinin şırınga ettiği inkarcı bir şovenizmle zehirlenmiş olmalarıdır. Kürt halk kitleleri yönündense, temelde buradan gelen derin bir güvensizlik ve bunun da kaçınılmaz olarak beslediği ezilen ulus dar görüşlülüğü, bunun ürünü milliyetçi eğilimlerdir.

İki halkın ilişkilerindeki tahribat tarihsel sürecin seyri üzerinden yeterince açıktır. Aynı şekilde, bu tahribatın giderebilmesinin, iki halk arasında gerçek özgürlüğe, tam eşitliğe, gönüllü birliğe ve kaynaşmaya dayalı yeni ilişkilerin kurulabilmesinin biricik olanaklı yolu da... Bu yol içi boş demagojik söylemlerden, “bin yıllık kardeşlik” üzerine aldaticı masallardan değil, fakat tam da Kürt ve Türk işçi ve emekçilerinin birleşik devrimci mücadelesinden geçmektedir. Tarih bugüne kadar bu konuda gerçekten başarılı olmuş başkaca da bir yol ortaya koymuş değildir. Derinlere kök salmış önyargılardan, düşmanlıklardan, güvensizliklerden arınmanın, kardeşçe bütünleşip kaynaşmanın bunun dışında bir yolu yoktur.

İdeolojik silahsızlandırma!

“Demokratik toplum ihtiyacı kaçınılmazdır. Cumhuriyet tarihinin en uzun ve kapsamlı isyan ve şiddet hareketi olan PKK’nin; güç ve taban bulması, demokratik siyaset kanallarının kapalı olmasından kaynaklanmıştır.

“Aşırı milliyetçi savruluşunun zorunlu sonucu olan; ayrı ulus-devlet, federasyon, idari özerklik ve kültüralist çözümler, tarihsel toplum sosyolojisine cevap olamamaktadır.

“Kimliklere saygı, kendilerini özgürce ifade edip, demokratik anlamda örgütlenmeleri, her kesimin kendilerine esas aldıkları sosyo-ekonomik ve siyasal yapılanmaları ancak demokratik toplum ve siyasal alanın mevcudiyetiyle mümkündür.”

Devlete bir uyarıyı olduğu kadar devletten bir beklentiyi de ifade eden ilk paragrafı geçiyoruz. Bununla; PKK demokratik siyaset kanallarının yokluğunun

bir ürün oldu, bu kanallar açılırsa bu türden bir partiye zaten ihtiyaç kalmaz, gelecekte benzer yollara heveslenenler de bu durumda zaten güç ve taban bulamazlar, denilmiş oluyor.

Asıl önem taşıyan paragraf ikincisidir. Abdullah Öcalan buradaki formülasyonu, ulusal bir sorunun tarihte ortaya çıkmış olanaklı çözüm biçimlerini kategorik olarak reddediyor. Bunu da “*tarihsel toplum sosyolojisine cevap olamamak*”la gerekçelendiriyor. Toplumsal, iktisadi, siyasal ya da kültürel bir soruna neyin cevap olup olamayacağına ancak tarihsel sürecin verilerinden gidilerek bilimsel bir yanıt verilebilir. Kapitalist gelişme ve dolayısıyla burjuva uluslaşma sürecinin ya da onu izleyen ve aşan toplumsal devrimler döneminin bugüne kadarki verileri bize, ulusal sorunun, tam da reddedilen biçimler içinde şu veya bu oranda çözülebildiğini göstermektedir. “Kültüralist” olarak tanımlanan muğlak biçim bir yana bırakılırsa, öteki biçimler, hiç de “aşırı milliyetçi savrulmaların” değil fakat tarihsel uluslaşma süreçlerinin ya da ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelelerinin ortaya çıkardığı somut biçimler olmuşlardır. Tarih halen de esası yönünden başka bir çözüm biçimi ortaya çıkarmış değildir. (Bu biçimlerin kurulu kapitalist düzen tabanı üzerinde ortaya çıkması ile onun aşılması anlamına gelen bir toplumsal devrimin ürünü olarak ortaya çıkması arasındaki temel önemde farkı burada bir yana koyuyoruz.)

Gerçekte tüm bu açıklamalar gerekli de değildi. Zira Öcalan’ın düşüncesinin gerçek kaynağını, bu ülkede yaşayan ve son kırk yılın çatışmalı sürecini az çok bilen herkes anlamakta bir güçlük çekmeyecektir. Sorunun özü, Türkiye’nin mevcut kapitalist devlet düzeninin Kürtlerin ulusal inkarına dayanan “üniter yapı”sını korumakta gösterdiği çok özel dirençtir. Abdullah Öcalan’ın o çok orijinal “*tarihsel toplum sosyolojisi*” formülasyonunun tarihsel-toplumsal bir karşılığı varsa eğer, o işte tam

da budur. Öcalan bunu dosdoğru ifade edip, verilen onca mücadeleye ve katlanılan onca fedakarlığa rağmen yazık ki bu direncin kırılmadığını, bugünkü tarihsel-sınıfsal güç dengeleri içinde görünür bir gelecekte kırılacak gibi de görünmediğini, dolayısıyla bu katı gerçekliği gözeten bir çözüm yoluna yönelmenin bugün için daha tercih edilebilir olacağını söylemiş olsaydı, daha açık sözlü davranmış ve daha açık yürekli bir tutum sergilemiş olurdu. Ama o böyle yapacağına, bugün olanaklı olamayan, ama yarının farklı tarihsel koşullarında pekâlâ olanaklı olabilecek olan çözüm biçimlerini kategorik olarak red ve mahkûm ediyor. Bugünün açmazını yarını da bağlayacak bir ilke düzeyine yükseltiyor.

Faşist MHP’den dinci-faşist iktidar yamağı Perinçek güruhuna kadar, kurulu düzenin tüm gerici temsilcilerinin *Çağrı* metni üzerinden büyük bir memnuniyetle karşıladıkları en önemli pasajın bu olması bir rastlantı değildir. Bunu ezilen ulus hareketinin ideolojik silahsızlandırılması sayıyorlar. Bu yönüyle PKK’nin fiziki silahsızlandırılmasından bile çok daha önemli buluyorlar.

Devamındaki üçüncü paragraf, bugünkü katı inkârcı “üniter devlet” biçiminin kabulü temelinde, Kürt kültürel kimliğinin korunması ve geliştirilmesine ilişkin sözde çözüm önerisini dile getiriyor. Bu, basitçe demokrasi, ya da orijinal ifadeyle, “demokratik toplum”dur! Buradaki demokrasinin, “radikal” etiketi içinde sunulsa da gerçekte bildiğimiz biçimsel burjuva demokrasisi olduğunu biliyoruz. Ama eğer bu gerçekten bir nebze olsun bir çözüm reçetesi olabilseydi, İngiltere gibi burjuva demokrasisinin beşiği bir ülkede İrlanda sorunu neredeyse dört yüz yıldır sürünelmezdi. Öte yandan, burjuva demokrasisinin gerçekte hiçbir toplumsal, siyasal ya da kültürel sorunu çözmediğini, en iyi durumda bu sorunları denetim altında tutup yönetebilmekte belirli bir başarı gösterebildiğini biliyoruz. Burjuva

demokrasinin geçici istikrarını olanaklı kılan koşullar değişir değişmez de tüm bu sorunların tüm ağırlıklarıyla sökün ettiklerini de... Burjuva demokrasinin beşiği sayılan batı dünyasının günümüzdeki tablosu bu bakımdan gözler önündedir.

Abdullah Öcalan'ın İmralı'dan beri bu konularda, özellikle de devlet ve demokrasi ("1 devlet + 1 demokrasi") bahsinde geliştirmeye çalıştığı ve 2004 tarihli *Bir Halkı Savunmak* kitabında da en geniş ve tam biçimiyle ortaya koyduğu görüşlerinin eleştirisini daha o zamandan yapmış bulunuyoruz. Belli bir fikir vermesi kapsamında burada bu eleştiriden sorunun özünü sunan bazı pasajlar aktarmakla yetineceğiz:

"İmralı teslimiyetinin ürünü 'demokratik cumhuriyet' programı, siyasal özü ve esası yönünden tamı tamına bir 'demokrasinin sınırlarını genişletme' programıdır. Yani bildiğimiz o klasik sosyal-demokrat programın ulusal soruna uyarlanmış (ve işin aslında onunla sınırlandırılmış) bir versiyonundan öte bir şey değildir.

"Abdullah Öcalan'ın marifeti, aslında son derece sade ve pratik olan bu programa tarihsel ve felsefi bir kılıf giydirmeye, böylece kendince ona teorik-felsefi bir cazibe kazandırmaya kalkmasındadır. Neolitik dönemden günümüze geniş bir tarihsel çerçevede devlet ve demokrasi üzerine ortaya konulan onca karışık, çelişik, tutarsız ve eklektik düşünce yığınının gelip bağlandığı sonuç, devletle demokrasinin uzlaşmaya dayalı birlikteliği, yani '1 devlet +1 demokrasi' formülü olmaktadır. Emekçileri ve ezilenleri kurulu devlet düzenini yıkmak ve kendi devrimci iktidarlarını kurmak amaç ve hedefinden ilelebet men eden bu formüle göre, ikisi de sınıflar üstü olan devlet ile demokrasi hep bir arada var olacaklar, birbirinin varlığına karşılıklı olarak saygı duyacaklar, gerektiğinde ilkeli uzlaşmalar temelinde işbirliği halinde hareket edecekler ve elbette bu arada, 'ne kadar az devlet o kadar çok demokrasi' formülü gereğince

demokrasi devlet aleyhine kendi varlık ve etki alanını genişletmeye çalışacaktır.

"Bu düşünce çizgisi, göz boyamaya yönelik teorik-felsefi süslemelerinden arındırıldığında, mevcut burjuva sınıf devletini dayandığı sınıf ilişkileri ile birlikte esası yönünden benimsemek, fakat tekelci, keyfi ve despotik niteliğini siyasal reformlar yoluyla sınırlandırmak anlamına gelmektedir. Türkiye'nin reformist solu üzerinden de çok iyi bildiğimiz 'demokrasinin sınırlarını genişletme' programı da gerçekte bundan başka bir şey değildir, ya da daha doğru bir ifadeyle, mantığı yönünden temelde bu olmakla birlikte gerçekte bunun çok daha fazlasıdır." (Demokrasi mücadelesi ve Kürt sorunu- 4 / "Demokrasinin sınırlarını genişletme" programı, 15 Ekim 2005)

Kurulu düzenin icazet alanı!

"Cumhuriyetin ikinci yüzyılı ancak demokrasiyle taçlandırıldığında kalıcı ve kardeşçe bir sürekliliğe sahip olabilecektir. Sistem arayışları ve gerçekleştirilmeler için demokrasi dışı bir yol yoktur. Olamaz. Demokratik uzlaşma temel yöntemdir."

Bu yeni paragrafın ilk cümlesi, İmralı'dan itibaren formüle edilen program ve stratejiye yeni bir anıştırmadır. Buna göre, "Türkler ve Kürtler" in birlikte kurduğu Cumhuriyet "ortak" tarihsel kazanımdır. Ama Kürtlerin ulusal inkarını da içeren baskıcı yeni düzen, Cumhuriyeti demokratik nitelikten yoksun bırakmıştır. Cumhuriyet'i demokrasiyle tamamlamak, böylece demokratik cumhuriyet niteliğine ulaşmak, Kürt sorununu çözümlenin de temel koşuludur.

İlgili ifade bugün hala aynı anlamda mı kullanılıyor, bunu şu an için bilmiyoruz. Zira son yirmi senedir toplumun üzerine çökmüş ve son on yıldır onu adeta nefes alamaz duruma düşürmüş bir dinci-faşist iktidarla yüz yüzeyiz halihazırda. Bilindiği gibi bu iktidar Cumhuriyet dönemini bir "parantez içi" ya da "reklam arası" sayıyor ve kendi tercihi uygun bir yeni biçimle değiştirmek

istiyor. Bu doğrultuda halen önemli bir yol da almış durumda. Kazandığı mevzileri sağlamlaştırmak ve kalıcılaştırmak, bunu bir de siyasal başarısının hukuksal ifadesi olacak yeni bir anayasasıyla taçlandırmak istiyor. Hemen herkesin iyi kötü bildiği gibi bu hedef, “yeni süreç”in gündeme getirilmesinin içe dönük ana nedenidir. **Çağrı**’nın sözleriyle, “günümüzde çok kırılğan hâl alan” “bin yıllık Kürt-Türk ilişkileri”ni “kardeşlik ruhu içinde inançları da göz ardı etmeden yeniden düzenlemek” üzere gündeme getirilecek bir yeni anayasal düzenlemeye Kürt hareketinin desteği de kazanılırsa eğer, böylece yeni rejim nihayet görünür bir gelecek için az-çok kalıcı bir temele oturma olanağı elde etmiş olacaktır. “Çözüm” tanımlaması içermeyen “yeni süreç”in halen en tehlikeli yanı budur ve işlerin nereye varacağı şu aşamada henüz belirsizdir.

Sonraki ifadeye geçiyoruz: “*Sistem arayışları ve gerçekleştirmeler için demokrasi dışı bir yol yoktur. Olamaz.*” Bu, özünde kurulu düzenin yasal çerçevesine kölece boyun eğmeye bir çağrıdır. Türkiye’nin egemen sınıfları, cumhuriyetin hemen ardından toplumsal-siyasal muhalefet için her türden yasal imkanı yok etmiş, Tarihsel TKP’yi legalitede adım atamaz duruma sokmak ve illegalitede ise boğmak için herşeyi yapmışlardı. ‘60’lı yılların sosyal uyanışını izleyen ‘70’li yılların büyük devrimci yükselişi, illegal temele dayalı devrimci örgütlenmelerin legaliteyi de etkin bir biçimde kullanabildikleri bir dönem başlattı. Bunda elde edilen başarı 12 Eylül karşı-devrimi ile ezildi. Onu izleyen dönemde, Türk burjuvazisinin devlet katındaki temsilcileri, bu kez solu bir bütün olarak legal alana sürmek ve böylece burjuva legalitesi içinde onun elini kolunu bağlamak yolunu seçtiler. Legaliteyi devrimci bir biçimde kullanmayı olanaklı kılacak devrimci illegal temeli yok etmek hesabı ve hedefiydi bu. Bu alanda gösterdikleri başarı bugün gözler önündedir ve muazzam boyutlardadır.

Tarihi Çağrı’nın aktardığımız belirlemesi, bunu ilke düzeyine çıkarıyor ve ötesini gayrı-meşru ilan ediyor. Düzen legalitesine hapsolan bir konumun tercih edildiği her durumda, “demokratik uzlaşma”nın temel yöntem olması, her durumda bunun mantıksal bir tamamlayıcısıdır. Bir fikir edinebilmek için, tarihsel bir ihanet akımı olan sosyal-demokrasinin tarihine bakmak yeterlidir. Çağrı bu açıdan tümüyle gerçekçi ve kendi içinde tutarlıdır: “*Demokratik uzlaşma temel yöntemdir.*” Bu, “ayrı ulus-devlet, federasyon, idari özerklik ve kültüralist çözümler” kategorik olarak geçersizdir belirlemesinin tamamlayıcısıdır ve ideolojik silahsızlandırma çabasının temel önemde bir başka ögesidir.

Böylece en önemli noktaya gelmiş oluyoruz: **Tarihi Çağrı**’nın “yeni süreç”ten en temel beklentisi, “üniter” yapısı tartışmasız olarak kalacak biçimde, Kürt ulusal hareketinin kurulu devlet düzeninin legalitesi içine kabulü/geçışı, ve bu yeni zeminde, “demokratik uzlaşma”ya dayalı siyasal yaşam olanağının elde edilmesidir. Bugüne kadar bunun önünde iki temel önemde engel vardı: “*Cumhuriyet tarihinin en uzun ve kapsamlı isyan ve şiddet hareketi olan PKK*” ve onun varlık nedeni olarak da “*ayrı ulus-devlet, federasyon, idari özerklik*” türünden çözüm formları. Örgüt olarak PKK’nin feshi, Kürt sorununda program ve strateji olarak “üniter devlet”i aşan her türden çözüm formunun reddi, bu yapısal engellerin köklü bir biçimde aşılması anlamına gelmektedir. Böylece **Tarihi Çağrı**’nın yöneldiği temel amacı özetlemiş ve somut çağrının kendisine gelmiş oluyoruz.

“Devlet ve toplumla bütünleşme için”!

“*Sayın Devlet Bahçeli’nin yaptığı çağrı, Sayın Cumhurbaşkanının ortaya koyduğu iradeyle diğer siyasi partilerin malum çağrıya dönük olumlu yaklaşımlarıyla oluşan bu iklimde silah bırakma*

çağrısında bulunuyor ve bu çağrının tarihi sorumluluğunu üstleniyorum.

“Varlığı zorla sona erdirilmemiş her çağdaş cemiyet ve partinin gönüllü olarak yapacağı gibi devlet ve toplumla bütünleşme için kongrenizi toplayın ve karar alın; tüm gruplar silah bırakmalı ve PKK kendini feshetmelidir.”

Açıklamanın buradaki ilk paragrafında tümüyle olumlu bir anlam yüklü olarak sözü edilen “iklim”in gerçekte ne olduğu konusu yeni sürecin hala da en karanlık yanıdır. Çağrıyı faşist partinin kaba, buyurgan ve saldırgan üslubuyla bilinen lideri Ekim ayı başında yapmıştı. Bu kayıtsız şartsız bir teslimiyet çağrısıydı ve tüm süreç boyunca da bu tutum korundu. Başından itibaren Saray ve AKP sözcüleri aynı çizgideydiler ve halen de öyledirler. Çağrıya tam da daha baştan tanımlanan çerçeve içinde olduğu gibi uyulduğunun altını özellikle ve memnuniyetle çiziyorlar. Sürecin yayıldığı dört aylık dönemdeki uygulamalar ise gözler önündedir. Baskı ve terör rejimi en ufak bir hız kesmeden ya da esneme belirtisi göstermeden süregeldi.

Bunun ötesindeki gizli pazarlıkların ne olduğu, Öcalan’a ne vaat edildiği hakkında halen hiçbir şey bilinmiyor. Sürece aracılık eden, bu nedenle de bir şeyler bilmeleri umulan DEM Parti temsilcileri de “sürecin yol haritası” konusundaki bilgisizliklerinden yakınıyorlar. DEM temsilcilerinin yarattığı tek açıklık, Abdullah Öcalan’ın çağrısının bir devlet heyetiyle birlikte uzun pazarlıklar sonucunda hazırlandığı üzerinedir. Bunu da tartışmalı “Ek”e ilişkin zorunlu açıklamalar üzerinden öylesine öğrenmiş oluyoruz. Geriye, bu koyu belirsizlik tablosuyla bir karışıklık içinde, Abdullah Öcalan’ın lideri olduğu partiye yapıldığı açık ve net çağrının kendisi kalıyor.

Bu konuda ise üç önemli noktanın altını çizmek istiyoruz.

Bunlardan ilki, “*varlığı zorla sona erdirilmemiş her çağdaş cemiyet ve partinin gönüllü olarak yapacağı gibi*”

ifadesidir. Öcalan bununla, yenilmediniz ve yıkılmadınız, atacağınız adımı kendi tercihinizle gönüllü olarak atmış olacaksınız demiş ve böylece de partisini onore etmiş oluyor. Fakat bu, yenilmemiş bir partinin neden buna rağmen buyurgan istem ve dayatmalara koşulsuz olarak uymak yolunu tercih etmesi gerektiğine herhangi bir açıklama getirmiyor doğal olarak.

İkinci nokta, bu gönüllü adımın yönelmesi gereken ana hedefe ilişkindir: “*Devlet ve toplumla bütünleşme için*”! Toplumla bütünleşmeyi genel mahiyette masum bir istek sayabiliriz. Peki ya “devletle bütünleşme”? Bu, açık ve net bir çağrının, denebilir ki en karanlık yönüdür. Tüm tarihi tümüyle haklı ve meşru nedenlerle devlete karşı isyanla anlamını bulmuş bir parti, neden ortada anlaşılabilir bir uzlaşma bile yokken, düne kadar savaştığı “devletle bütünleşme”ye çağrılır? Sözü edilen “bütünleşme”nin anlamı, somut mahiyeti nedir, ne olacaktır? Yanıtı açıklık bekleyen önemli sorulardır bunlar.

Üçüncü ve son nokta ise, “*tüm gruplar silah bırakmalı*” çağrısının kapsamıdır. MHP, Saray ve AKP sözcüleri ısrarla buna, Öcalan çizgisindeki tüm grupların, dolayısıyla Rojava’daki örgütlerin de dahil olduğunu yineleyip duruyorlar. Rojava temsilcileri başta olmak üzere Kürt hareketi çevreleri ise bunu reddediyorlar. Oysa gerçeğin ne olduğunu öğrenmek güç olmasa gerek. Abdullah Öcalan’a yeni bir ziyaret, tartışmalı konuyu açıklığa kavuşturmak için yeterlidir.

İki noktaysa şimdiden açıktır.

Bunlardan ilki, heyetin kamuoyu önündeki sözcüsünün konuya ilişkin açıklamasıdır. Buna göre; Öcalan’ın ilkesel ve ideolojik belirlemeleri, dolayısıyla ulusal sorunda statü talebinin anlamsızlığı, doğal olarak Rojava’daki hareket için de geçerlidir, farklılık pratik durumlardan kaynaklanmaktadır.

İkincisi ise, Rojava’da işlerin nereye varacağı, Trump Amerika’sının nasıl bir tavır

alacağı, hangi taraftan yana ağırlık koyacağı ile sıkı sıkıya ilintili olması gerçeğidir. Aylar süren pazarlıklara rağmen açıklamada sorunun bu yanının bulanık kalması, muhtemeldir ki aynı zamanda halen bu alanda süren belirsizliğin bir yansımasıdır.

Yeni sürecin bu en zayıf noktasının muhtemel akıbetini bekleyerek görebileceğiz.

Eksik bırakmamak için **Çağrı**'nın *“barış ve demokratik toplum döneminin dili de gerçekliğe uygun geliştirilmek durumundadır”* temennisine de değinmiş olalım. Halen bütün kollarıyla PKK eksenli Kürt hareketinin tüm söylemi buna uygundur. Ama temennideki beklentinin asıl iktidar çevrelerine yönelik olduğu, onlarınca hiç değilse şu sıra bunu hiçbir biçimde umursamadığı, tersine buyurgan, aşağılayıcı ve terbiye edici bir dili özellikle kullanmaya devam ettiği görülmektedir.

III İkinci İmralı teslimiyeti!

Talabani'nin çağrısında İmralı'ya...

Oğul Talabani, “yeni sürece” ve Abdullah Öcalan'ın çağrısına desteğini dile getiren heyecanlı açıklamasında, atılan adımı *“Başkan Mam Celal'in 1993'te temelini attığı bu tarihi fırsat”* olarak niteledi. Kuşkusuz bununla Baba Talabani'nin özel gayretleriyle Mart 1993'te gündeme getirilen ateşkesi kastediyor. Oysa Celal Talabani'nin siyasal çözüm doğrultusundaki bu ilk başarısız adımdan da önemli olan katkısı, o süreci de hazırlayan bakış açısı planındaydı. Abdullah Öcalan'ın Temmuz 1992 tarihli yazısında açıkladığı ünlü mektubunda Talabani, PKK liderine şunları söylüyordu: “Devrimler dönemi bitmiştir, artık tarihe karışmıştır. Yeni dünya düzeni, siyasi görüşmeler yoluyla, ABD'nin himayesinde, serbest piyasaya dayalı, burjuva demokrasiler sistemi hakim

tek nizamdır. Sizin de bunu kabul etmekten başka bir çareniz yoktur.”

Öcalan'ın '92 yazında cepheden reddettiği bu davet, '93 yılı ilkbaharından itibaren PKK'nin yeni yöneliminin temelini oluşturacaktı. Bunun gerektirdiği köklü dönüşüm sürecinin yıllara yayılarak sancılı biçimde seyretmesi anlaşılabilir bir durumdu. Ekim Devrimi'nin açtığı tarihsel devrimci çıkır içinde ulusal devrimci bir hareket olarak doğmuş PKK'nin geçmiş devrimci kimliğinden bir anda sıyrılması öyle kolay olmadığı gibi, Kürtlerin ulusal inkarına dayalı olarak şekillenmiş burjuva cumhuriyetinin bu dönüşümü anlayıp kabul etmesi de kolay değildi. Nitekim İmralı duruşmalarındaki savunmalarında Öcalan, Sovyetler Birliği'nin yıkılıp dağılmasıyla birlikte, devrimci çizgide ısrarın anlamını artık yitirmiş olduğunu görmekte çok da gecikmediğini, ama bu konuda yeterince açık ve kararlı da davranmadığını, zira bunu PKK'ye olduğu kadar devlete de anlatmanın çok kolay olmadığını dile getiriyor, bu nedenle yılların kaybedilmiş olmasına hayıflanıyordu.

Şimdiki çağrısının ilk iki paragrafını tam da bu gerçeğin dile getirilmesine ayırması ve son otuz küsur yılı PKK açısından bir anlamsızlık ve kendini aşırı tekrar olarak nitelmesi bu çerçevede rastlantı değildi. Ama bunun ortaya çıkardığı ciddi ve sorumluluğu ağır bazı sorular var. PKK'nin konum ve kimlik değişiminin sancılı bir biçimde seyretmesi ve İmralı sürecine kadar uzanması her şeye rağmen anlaşılabilir. Fakat İmralı'da ortaya konulan ve tam da Talabani'nin zamanında çizdiği çerçevenin geniş bir gerekçelendirilmesi olan teslimiyet çizgisine ve bunun bir parçası olarak PKK'nin biçimsel tasfiyesine rağmen, neden 2005 ilkbaharında bir “PKK Yeniden İnşa Kongresi”nin toplandığı, burada ciddi bir soru ve sorumluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Zira bunun bir yirmi yılı daha kaplayan ve çok ağır bedellere mal olan bir büyük bilançosu var orta yerde.

Yeniden İnşa ve yeni strateji

Türk sermaye devletinin, İmralı'daki kolay teslimiyetin rehaveti içinde, Kürt sorununda herhangi bir adım atmaması, sorunu bir parça yatıştırabilecek herhangi bir reforma girişmemesi, PKK'nin yeniden kendi adıyla sahneye çıkmasının iç ana nedeni oldu. İmralı'da gösterilen teslimiyet, gerçekte bu Kürt reformu beklentisini de yeterli açıklıkta içeriyordu. Kürt isyanlarının haklı nedenleri bile es geçilerek burjuva cumhuriyetinin sahiplenilmesi, gelinen yerde onun artık demokratikleştirilmesi gerektiği istemiyle bir arada ortaya konuluyordu. Tam da şu son çağrıda yapıldığı gibi. O zaman da yeni çizgi, düzenin meşruiyet sınırları içinde, bir "demokratik cumhuriyet" beklentisi ve elbette mücadelesiydi. (Şimdiki Çağrı bunu, muhtemeldir ki şimdiki iktidarın cumhuriyetle olan sorununu da gözeterek, "demokratik toplum ihtiyacı" biçiminde formüle ediyor.)

Yeniden etkin biçimde sahneye çıkışın dış nedeni ise, Amerikan emperyalizminin Büyük Ortadoğu Projesi girişimi ve bu kapsamda Irak'a karşı 2003 Mart'ında gündeme getirilen yeni emperyalist savaş oldu. İsim değiştirmiş biçimiyle PKK de dahil hemen tüm Kürt grupları, bu emperyalist müdahaleyi olumlu karşıladılar ve açıkça desteklediler. Çünkü bundan Kürtler için önemli kazanımlar bekliyorlardı. Bu beklentinin ilk karşılığı, Güney Kürdistan fiili devleti oldu. (O sıra bunu çok geçmeden Suriye'ye müdahalenin izleyeceği ve bunun da Suriye Kürtleri için sonuçlar yaratacağı bekleniyordu. PYD'nin 2003 sonbaharında kurulması bu beklentinin dolaysız bir ürünüydü.)

İmralı teslimiyetinin yarattığı büyük moral kırılma ve dağınlığın yeni bir toparlanmayla giderilmesi, bu gelişmeler, özellikle de Güney Kürdistan'da elde edilen fiili devlet statüsü ve bunun Kürt kitlelerinde yarattığı büyük moral etki sayesinde olanaklı olabildi. Öcalan'ın bu gelişmelere yanıtı,

Haziran 2004 tarihli Bir Halkı Savunmak kitabında geliştirdiği yeni görüşler, isim değiştirmiş PKK'ninse 2005'te ilkbaharında toplanan "PKK Yeniden İnşa Kongresi" oldu. İkincisi, ilkinin dolaysız bir uzantısı idi. Öcalan'ın kitabında ileri sürdüğü yeni düşünceler, yeniden kuruluş kongresinde ortaya konulan programın da temel tezlerini oluşturuyordu. Bu yeni düşüncelerin özü ve amacı, bölgesel düzeyde emperyalizmle ve içerde ise kurulu devlet düzeniyle uzlaşmanın yeni söylemlerle teorize edilmesinden öte bir şey değildi. Böylece Kürt hareketi içinde devrimci dönemden kalma Marksizm kaynaklı ideolojik etkinin kökü iyiden iyiye kazanmış, PKK ulusal sorun eksenli yeni türden bir sosyal demokrat parti olarak yeniden şekillendirilmiş oluyordu.

2005'te PKK'nin yeniden sahneye çıkmasıyla kesin biçimini alan yeni stratejinin iki önemli unsuru vardı. Bunlardan ilki, Abdullah Öcalan'ın anılan kitabında yer alan şu sözlerde ifade bulmaktaydı: *"Kürtlerin bundan sonra stratejik rollerini başta ABD, İsrail olmak üzere her devlet ve güçle değerlendirebilecekleri gözden uzak tutulmamalıdır."* Bununla amaçlanan, ABD-İsrail ikilisinin bölgeyi kendi çıkarlarına göre yeniden şekillendirme çabasının "bin yıllık Türk-Kürt kardeşliği" için yarattığı tehdit ve riskleri, Türk sermaye devleti üzerinde ölçülü bir baskı aracı olarak kullanmak, böylece onu bu dış basınç üzerinden bir "Kürt reformu"na razı etmektir. Bu aynı amaca yönelen ikincisi ise, bizzat PKK Yeniden İnşa Kongresi'nin kendi sözleriyle, "düşük ya da orta yoğunluklu" bir silahlı savaşla, devleti uzlaşmaya ve dolayısıyla masaya oturmaya zorlamaktır. Bu ölçülü stratejiyle elde edilmek istenen ise, yeni PKK programındaki ifadeyle, *"Kürt kimliğinin anayasal kabulü. Devletin Kürtleri ulusal-kültürel varlık ve siyasal hak sahibi olarak tanınması"* olacaktı.

Yani Kürt sorununa düzen içi anayasal çözüm!

Açılımlar kısır döngüsü ve terkedilen strateji

Bu hazırlıklar 2005 yılına denk düşüyordu. Ama bu aynı yıldan itibaren Türkiye'nin gündeminde artık bir başka temel önemde gelişme vardı. 2002'de hükümet olan ama henüz iktidar olamayan AKP, "eski Türkiye" ile baş edebilmek için ABD başta olmak üzere batılı emperyalistlerin tam hizmetindeydi. ABD'deki siyonist lobiyle çok iyi ilişkiler içindeydi ve tam desteğine sahipti. Bunun bir gereği olarak da bölgede siyonist İsrail'in güven veren müttefikiydi.

Tüm bu ilişkilerin sonuçlarından biri de, sorunu bir parça olsun yatıştırmak amacıyla, Kürt sorununda Amerikancı çözüm politikasının gündeme gelmesi oldu. ABD için asıl sorun, Güney Kürdistan konusundaki sözde "kırmızı çizgileri" kırıp atmaktı. Ama bu, Türkiye'deki Kürt sorunu konusunda da belirli adımlar atılmaksızın olamazdı. 2005-15 döneminde birbirini izleyen "Kürt açılımları" bunun ürünü oldular. Tayyip Erdoğan AKP'si, tam da bu sayede bütün bu dönem boyunca Kürt hareketinin desteğinden de en iyi biçimde yararlanarak (Öcalan bunu, 2009 üzerinden, "dört kez kandırılmak" olarak ifade etmişti) "eski Türkiye"yi alt etmeyi başardı ve hükümet olmaktan çıkıp tartışmasız bir iktidar gücü haline geldi.

Ama bütün bunlara rağmen Kürt sorununda belli sınırlar içinde olsun bir ilerleme sağlanamadı. Birbirini izleyen açılımlar herhangi bir sonuç yaratmadı. Büyük umutlar yaratan bu aldatıcı süreç, 2015 yılında binlerce Kürt gencinin kırım ve Kürt kentlerinin yakılıp yıkılmasıyla noktalanmış oldu.

Dinci gericiğin çatı partisi AKP'nin sorunu, hiç de "demokratik açılım"lar yoluyla Kürt sorununu çözmek değil, fakat kendi gerici hedefleri doğrultusunda ilerlemektir. Bu doğrultuda işlevli ve yararlı olduğu ölçüde ve sürece, Kürt sorununda çözüm beklentisinden de en iyi biçimde yararlanmaya çalıştı ve bunda bir hayli

başarılı da oldu. Kürt sorununda çözüm vaadinin bir imkan olmaktan çıkıp artık bir handikaba dönüştüğünü gördüğü andan itibaren, "masayı devirdi" ve bu kez kudurgan bir şovenizmden yararlanarak aynı hedef doğrultusunda ilerlemeye devam etti. Sonuç Türkiye toplumunu nefessiz bırakan bugünkü dinci-faşist hükümranlığın az çok bir kolaylıkla kurulması oldu.

AKP'nin ortaçağ artığı bir ideolojik-politik kimliğe dayalı demokrasi düşmanı karakteri konusunda dayanaktan yoksunluğu daha baştan belli hayaller içinde hareket etmek, Kürt hareketinin buradaki en temel zaafiydi. AKP'nin askeri vesayete son vereceği, demokrasiyi geliştireceği ve bunun bir parçası olarak da Kürt sorununu çözeceği iddiası, emperyalist merkezlerin ve seramye medyasının tam desteği ile dönemin sağlı-sollu liberalleri tarafından tüm topluma pompalanıyordu. Bu temelsiz iddiayı inandırıcı bulanlardan biri de PKK eksenli Kürt hareketiydi.

Fakat "açılım" çıkmazının bir de Kürt hareketinin bizzat kendi konum ve tutumundan kaynaklanan bir handikabı vardı. Partimiz buna, büyük umutlarla gündeme getirilen ilk açılımın daha başlangıç anında aşağıdaki pasajlardan yansıyan bir açıklıkla işaret etmişti:

"Kürt hareketi devrime dayalı programını çoktan bir yana bırakmıştır. Düzenle barışmaya ve bütünleşmeye dayalı bir strateji izlemektedir ve yürüttüğü mücadelenin bunun önünü açacağına inanmaktadır. Ama tutarsızlığı, bir yandan düzenle barışma çizgisi izlerken, öte yandan gerçekte ancak o aynı düzenin aşılması ile elde edilebilecek bir ulusal istemler bütünüyle hareket etmesindedir. Bu halen Kürt hareketinin akıl almaz çelişkisidir. Devrimle elde edilebilir olanı kurulu düzenle pazarlıkların ürünü anayasal reformlarla elde edebileceğini sanmak, ham hayallerle oyalanmaktır.

"Kürt hareketi tutarlı olmak istiyorsa iki şeyden birini seçmek zorundadır. Ya

ulusal eşitliğe dayalı siyasal istemlerden vazgeçmeli, ya da bunun gerici burjuva düzeni ile pazarlıklarla, dolayısıyla anayasal reformlarla elde edilebileceği hayalinden. İkisinden de vazgeçmemek, bir çıkmaza saplanıp kalmakla aynı anlama gelmektedir.” (Devletin Kürt Açılımı, Ekim, Başyazı, Ekim 2009)

Daha 2009 yılında yapılan bu uyarının teorik ve tarihsel anlamını tam olarak değerlendirebilmek için, Abdullah Öcalan’ın son **Çağrı**’sını göz önünde bulundurmak gerekir. **Tarihi Çağrı**, yukarıda sözü edilen “ham hayaller”den vazgeçmek, seçilen “çözüm” yolunun sınırları konusunda gerçeklerle nihayet yüzleşmek demektir. Şu farkla ki, her bakımdan daha olumsuz, her yönüyle Kürt hareketinin aleyhine olan yeni koşullar altında ve ilişkiler içinde. Ne yazık ki!

Özgürlük, eşitlik gönüllü birlik!

Ortaçağ artığı dinci gerici kimliği ile AKP’nin her türden demokratik gelişmeye ve dolayısıyla da Kürt sorununda demokratik bir çözüme yapısal olarak kapalı olması yanılıcı olmamalıdır. Sorun temelde kurulu sermaye düzenin Kürt sorununa ilişkin tarihsel kodlarıyla ilgilidir. AKP, kendi yeni rejiminde sürdürmek üzere, Kürtlerin ulusal inkarına dayalı o katı “tekçi” anlayışı “eski” Türkiye’den devralmıştır. 2009’daki ilk “devlet açılımı”nı konu alan değerlendirme, buna da aynı açıklıkla işaret etmektedir:

“Kürt sorunu derin tarihi kökleri ve kapsamlı toplumsal boyutları olan siyasal bir sorundur. Çimentosu inkarla karılmış ve tüm dokusu buna göre şekillenmiş gerici burjuva sınıf düzeni ayakta kaldıkça, iki ulusun tam eşitliğine ve gönüllü kardeşçe birliğine dayalı bir çözüm ummak ham hayalden öte bir şey değildir. Öteki her şey bir yana, bu tür bir çözüm, iki halktan emekçilerin uzun süreli bir devrimci mücadele içinde kaynaşmasına, ancak bu tür bir mücadelenin sağlayabileceği köklü bir

demokratik eğitimden geçmesine, bu yolla inkarcı düzenin aşıladığı her türden zehirli düşünce, eğilim ve davranıştan arınmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu ise yalnızca devrime dayalı bir mücadele programı ve stratejisi ile sağlanabilir.” (Devletin Kürt Açılımı, Ekim, Başyazı, Ekim 2009)

Partimizin Kürt sorununa olduğu kadar “çözüm” adına (ki gündemdeki resmi söylem planında böyle bile değildir!) gündeme getirilen süreçlere bakışını da aynı dönemin (2009 sonbaharı) bir başka temel metninden aktararak, yeni sürecin bu ilk aşamasına ilişkin söyleyebileceğimizi noktalama istiyoruz:

“Derin tarihi ve toplumsal köklere sahip Kürt sorununun gerçek, tam ve kalıcı çözümü kesin olarak bir devrim sorunudur. Bu sorunun düzenle pazarlıklar içinde ve anayasal düzenlemeler yoluyla çözülebileceği iddiası, olayların seyrinin döne döne kanıtlanmadığı gibi, her türlü dayanaktan yoksundur. Bu yolla, Kürt halkının birikmiş devrimci enerjisini sınırlı bazı kazanımlar karşılığında düzen çarkları içinde eritmekten başka bir yere varılamaz.

“Partimiz Kürt halkının özgürlük ve eşitlik yolunda her sınırlı kazanımını destekleyecektir. Fakat özgürlük mücadelesinin devrimci döneminin birikimi sayesinde elde edilebilen bu sınırlı kazanımların çözümünün kendisi olarak sunulması aldatmacasına karşı da aynı kararlılıkla mücadele edecektir. Kürt sorununu genel demokrasi mücadelesinden ve demokrasi mücadelesini de devrim mücadelesinden koparan, her biçimiyle oportünist-kuyrukçu sol eğilime karşı mücadele de bunun bir parçasıdır.” (Parti Sınıf Devrim / TKİP III. Kongresi Belgeleri, Eksen Yayıncılık, s.14-15)

Gerçek özgürlük, tam eşitlik, gönüllü birlik!

Çözüm devrimde, kurtuluş sosyalizmde!

Türkiye Komünist İşçi Partisi
Mart 2025

Zamanın sınıdığı değerlendirmeler...

Devletin Kürt açılımı

(Ekim, Başyazı, Ekim 2009)

İsmlendirilmesi artık resmen böyle yapılmaya da gündemde yeniden bir “Kürt açılımı” var, tartışma ve girişim olarak. Tartışma tüm kesimlerde yapıyor ve girişim, bu kez bir devlet politikası olarak, hükümet üzerinden gündeme geliyor.

Aylardır tartışılmasına rağmen açılımın içeriği üzerine herhangi bir açıklık yok halen. Ama açılımı gündeme getirenlerin döne döne sıraladıkları olmazlardan nelerin olabileceğini, daha doğrusu olabileceklerin sınırlarını anlamakta fazlaca bir güçlük de yok. Son olarak Meclis açış konuşmasında Cumhurbaşkanının (ki “tarihi fırsat” nitelemesiyle yeni açılımı aylar öncesinden ilk kez o müjdelemişti) ortaya koyduğu çerçeve, yapılmak istenenin sınırları konusunda yeterli açıklığı sunmaktadır. Tek millet, tek devlet, tek bayrak ve tek resmi dil temelinde, “farklılıkları zenginlik olarak kucaklamak ve yönetmek” olarak özetlenebilecek bir çerçeve bu. Devletin başı olarak Cumhurbaşkanı, aynı konuşmasında, bunu “milli birliği” güçlendirmenin zorunlu gereği olarak da ortaya koymakta, açılımın bunu hedeflediğini vurgulamaktadır. Bu, hükümetin açılıma getirdiği en son tanım (“Milli Birlik Projesi”) ile çakışmakta ve böylece devlet katındaki ortak amacı dile getirmektedir.

Açılımın sınırlarına ilişkin olarak oluşan açıklığın özü özeti, Kürtlerin bir ulus olarak varlığının ve bundan doğan siyasal haklarının reddi ve inkarıdır. Bu, geleneksel çizginin özünde korunması ama biçimde reforme edilmeye çalışılmasıdır. Bununla mantıksal bir uyum çerçevesinde, hükümet açılım için Kürt cephesinden resmen ve açıktan herhangi bir muhatap kabul etmemektedir. Bu elbette Kürt hareketinin hesaba katılmadığı anlamına gelmiyor. Ama hükümet, açılımı devlet yapmaktadır, Kürt hareketine düşense buna kolaylık sağlamaktır havasında ve hesabında. Kürt hareketinin bugünkü gücü ve beklentileri

düşünüldüğünde bu olmayacak duaya amin demekle aynı şeydir ve halen açılımın en büyük handikapını oluşturmaktadır.

Açılım konusunda başlangıçta bir hayli umutlanan Kürt hareketi ise, gelinen yerde, gündemde olanın açılım değil fakat tasfiye olduğunu söylüyor. Evet, tam da öyle. Ama yine de burada bir çelişki yok; zira açılımın resmi ağızlarca dile getirilen amacı da zaten esası yönünden bu. Açılım Kürt sorununu çözmek söylemiyle fakat gerçekte bugünkü biçimiyle Kürt hareketini bir sorun alanı olmaktan çıkarmak, silahlı Kürt direnişini tasfiye etmek üzere yapılmak isteniyor. Kürt hareketi açılımın çerçevesiyle uyuma girerse bunu barışçı biçimde, kendi çözüm çerçevesinde ısrar ederse bunu başka biçimlerde yapmak istediklerini gizliyor değil. Aynı hesap açılımın her iki durumda da devletin işini kolaylaştıracağı inancına dayanıyor. Devleti katındaki mutabakatın gerisinde temelde bu var.

Bu durumda tutarsızlığı Kürt hareketinin kendi konumunda ve beklentilerinde aramak gerekir. Kürt hareketi devrime dayalı programını çoktan bir yana bırakmıştır. Düzenle barışmaya ve bütünleşmeye dayalı bir strateji izlemektedir ve yürüttüğü mücadelenin bunun önünü açacağına inanmaktadır. Ama tutarsızlığı, bir yandan düzenle barışma çizgisi izlerken, öte yandan gerçekte ancak o aynı düzenin aşılması ile elde edilebilecek bir ulusal istemler bütünüyle hareket etmesindedir. Bu halen Kürt hareketinin akıl almaz çelişkisidir. Devrimle elde edilebilir olanı kurulu düzenle pazarlıkların ürünü anayasal reformlarla elde edebileceğini sanmak, ham hayallerle oyalanmaktır.

Kürt hareketi tutarlı olmak istiyorsa iki şeyden birini seçmek zorundadır. Ya ulusal eşitliğe dayalı siyasal istemlerden vazgeçmeli, ya da bunun gerici burjuva düzeni ile pazarlıklarla, dolayısıyla anayasal reformlarla elde edilebileceği hayalinden. İkisinden de

vazgeçmemek, bir çıkmaza saplanıp kalmakla aynı anlama gelmektedir.

Aynı kaba tutarsızlık kuyrukçu solun tümünde vardır. Onların ortak sloganı “demokratik, adil ve onurlu bir barış!”tır. Ama bu çevreler, ilkin bunun siyasal kapsamını tüm açıklığı ile ortaya koymak ve sonra da bunun kurulu burjuva düzeni sınırları içinde ve anayasal reformlar yoluyla nasıl olanaklı olabileceğini izah etmek sorumluluğu ile yüz yüzedirler. Tümü de hala marksist geçindiğine göre, bunu Marksizmin ulusal sorun teorisi ve programıyla bağdaştırarak yapmak gibi bir yükümlülük de var önlerinde. Devrimci olmak iddiasını sürdürüp de ulusal sorunda anayasal reform çizgisinin ardından sürüklenmek, tüm kişi, grup ve partileriyle kuyrukçu sol çevrelerin ortak çelişkisi ve yapısal tutarsızlığıdır.

Bu kısa değinmeleri bir yana bırakarak, devlet açılımının tam da bu dönemde gerçekte hangi ihtiyacın ürünü olarak gündeme geldiği sorununa geçmek istiyoruz.

Amerikan emperyalizmine bağımlılık, tüm kesimleriyle Türk burjuvazisinin, tüm kurumlarıyla Türk devletinin ve tüm partileriyle Türk burjuva siyasetinin tarihsel ortak paydasıdır. II. Emperyalist Dünya Savaşı’nı izleyen bütün bir tarihi dönem boyunca bu böyle olagelmıştır ve dünyadaki hegemonik güç ilişkilerinde köklü bir değişim ortaya çıkmadığı sürece de böyle olmaya devam edecektir.

Kapitalist dünyanın hegemon emperyalist gücüne “milli mutabakat”a dayalı bu bağımlılık, Türk burjuvazisi için kendi sınıf egemenliğini sağlama almanın temel önemde bir dış güvencesi idi. Karşılığında ise ABD’nin başında bulunduğu emperyalist dünya kampı hesabına bölge jandarmalığı görevi üstleniliyor, bunun bir gereği olarak da Türkiye toprakları bölge halklarına karşı emperyalizmin tehdit, saldırı ve savaş üssü haline getiriliyordu.

20. yüzyılın son on yılına girilirken, bu rol üstlenmede belirli bir değişikliğe yola açan iki önemli gelişme üstüste bindi. Bunlardan ilki, onyılları bulan bir gelişme sürecinin ardından Türk burjuvazisinin artık önemli bir sermaye birikimi düzeyine ulaşması ve böylece dış piyasalara açılacak güce kavuşması oldu. 12 Eylül faşist darbesi ile düzlenen zeminde kuralsız ve sınırsız bir sömürü dönemi olarak

yaşanan ‘80’li yıllar bu açıdan bir dönüm noktası oluşturdu. İkinci önemli gelişme ise Doğu Bloku’nun çökmesi ve Sovyetler Birliği’nin dağılması idi. Savaşı izleyen dönemin dünyasında oturmuş tüm dengeleri kökten değiştiren bu olay, Türkiye’yi çevreleyen bölgelerde büyük bir istikrarsızlıkla birlikte önemli bir boşluk yarattı.

Bu iki gelişme bir arada, Türk burjuvazisinin yayılcı heveslerini körükleyerek onu bölgesel bir güç olarak sivrilme arayışlarına itti. ‘90’lı ilk yılların resmi politika sahnesindeki “Adriyatik’ten Çin seddine Türklük dünyası” söylemleri, burjuva düşünce dünyasındaki II. Cumhuriyetçilik ve Yeni-Osmanlıcılık tartışmaları, bunun yansımaları oldular. Turgut Özal, özellikle de son döneminde, Türk burjuvazisinin bu yeni heves ve eğilimlerinin siyasal temsilcisi, bir bakıma simgesi oldu.

Fakat başta Ortadoğu olmak üzere Türkiye’yi çevreleyen bölgeler, aynı zamanda dünya ölçüsündeki emperyalist nüfuz mücadelesinin en stratejik alanları idiler. Böyle olunca, ulaşmış bulunduğu yeni güç düzeyine rağmen, Türk burjuvazisi bu mücadelede ancak taşeron olarak önemli bir rol üstlenebilirdi. Nitekim dayanaktan yoksun propaganda söylemlerinin ötesinde bu konuda yeterince gerçekçi davranıldı ve sözkonusu rol, dünyanın yeni güç dengeleri içinde ABD ve İsrail hesabına üstlenildi. Bu yıllarda İsrail ile ilişkilerin sayısız açık-gizli anlaşmalar ile en ileri düzeye çıkarılması, ABD de içinde olmak üzere üçlü bir siyasal-askeri mihver olarak kurumlaştırılması, bunun ifadesi oldu. Türk burjuvazisi, ABD hesabına, Yugoslavya’nın parçalanmasında, Afganistan ve Irak’ın işgalinde, Kafkasya ve İç Asya üzerinden Rusya’nın kuşatılmasında, önemli politik-askeri roller üstlendi.

Bununla birlikte, yarım yüzyılı aşan bir tarihsel temele oturan ve birçok bakımından pürüzsüz olan bu ilişkilerde, yine de belli sorunlar yok değildi. Ve bunlar, zaman zaman ilişkilerde bunalım olarak tanımlanabilecek sonuçlara yol açabilecek denli önem de kazanabiliyordu. Genellikle çok geçmeden aşılsa da, ilişkilerde bunalım doğuran handikaplar, Türk burjuvazisinin ABD emperyalizmi ile her bakımdan uyumlu bir bölge politikası izlemesini, böylece bölgesel düzeyde önemli

bir güç olarak öne çıkmasını, yine de zora sokuyordu.

İşbirlikçi büyük burjuvazinin hemen tüm kesimleri, özellikle iç politik yaşamın belli sorunları üzerinden farklı eğilimler taşıyor olsalar da, dış politik yaşamın bu önemli handikaplarının aşılmasında, zaman içinde güçlenen bir mutabakat içinde oldular.

Böylece son zamanlarda gürültüsü ölçüsünde yankısı da büyük olan Kürt ve Ermeni açılımları'nın gerçek arka planına gelmiş oluyoruz.

ABD'ye bağlılık, sadakat ve hizmette kusursuzluğunu tarihsel olarak kanıtlamış Türk burjuvazisinin, buna rağmen çıkarlarının gerektirdiği belli durumlarda ona ters düşebildiği belli sorunlar da olmuştur, yukarıdaki kısa özetle bunu dile getirmeye çalıştık. Kürt sorunu, Kıbrıs sorunu ve Ermeni sorunu, bunun başlıca üç alanı olageldiler ve Türk dış politikasının belli sınırlar içinde de kalsa ABD'den farklılaşabildiği nadir sorunlar alanını oluşturdular. Öteki ikisini bir yana bırakarak "açılım" tartışmalarının asıl alanı olan Kürt sorununda bu farklılaşmanın ne anlama geldiğine bakalım.

Türkiye, tarihsel olarak dört parçaya bölünmüş Kürdistan'ın, toprak ve nüfus olarak en büyük parçası üzerinde egemen olan devletlerden biridir. Ötekilerle kıyaslandığında Kürt sorununda en katı ve inkarcı davranış çizgisini de o temsil edegelmiştir.

II. Emperyalist Dünya Savaşı'nın hemen ardından Türkiye ile yakın ilişkilere giren ve onun tüm iç ve dış politikası üzerinde belirleyici etkilerde bulunabilen ABD emperyalizmi, "son Kürt isyanı" toplumsal bir güç boyutları kazanana kadar bu katı inkarcı egemenliğe herhangi bir itiraz yöneltmek bir yana, bu alanda Türk burjuvazisine onyıllar boyunca tam destek vermiştir. Genel toplumsal uyanışla birlikte Kürt ulusal uyanışının da gaddarca ezilmesi anlamına gelen 12 Mart ve 12 Eylül faşist askeri darbelerinin ardındaki gerçek gücün ABD olduğunu hatırlatmak bile kendi başına bu konuda yeterli bir fikir verebilir.

Bu tarihsel destek PKK'nin önderlik ettiği yeni Kürt isyanına karşı da aynı biçimde devam etti. ABD payına olduğu kadar İsrail payına da... Ortadoğu halklarına karşı kurulan üçlü saldırgan politik-askeri mihverin bu hakim ikilisi, "terör" olarak damgalanan modern Kürt

ulusal uyanışının bir kez daha ezilebilmesi için Türk devletini her yolla desteklediler. Ve sonuçta bunu, Abdullah Öcalan'ın tutsak edilip Türk devletine teslim edilmesiyle taçlandırıdılar. Böylece bu desteğin ulaşabileceği boyutları tüm açıklığı ile göstermiş oldular.

Bütün bunlar, ABD ve İsrail ile Kürt sorunu üzerinden yaşanan sorunların Türkiye'deki Kürt sorunuyla bir ilgisi olmadığını ortaya koymaktadır. İlişkilerde pürüzlere yol açan Türkiye'deki Kürt sorunu değil, fakat Kürt sorununun bölgesel niteliği idi. Gerek ABD ve gerekse İsrail için, İran, Irak ve Suriye'deki Kürt sorunu, kendileriyle sorunlu bu ülke rejimlerini zayıflatmanın bir önemli olanağı idi ve bu yeni bir tutum da değildi. Örneğin ABD ve İsrail ikilisi '70'li yıllarda İran Şahı kanalıyla bu politikayı Irak'a karşı izlemişlerdi. İsrail'in 1982 yılına ait gizli bir stratejik belgesinde, Irak'ın, tam da bugün olduğu gibi, Şii, Arap ve Kürt bölgeleri olarak üçe bölünmesi hedefi, bu politikanın bir başka önemli örneği olarak anılabilir burada.

Türk devleti ile ilişkilerde sorun yaratan da bu oluyordu. Zira Kürt sorunu üzerinden ABD-İsrail ikilisini hedefi olan ülkeler, bu aynı sorunun bastırılmasında, ama yalnızca bu sınırlar içinde, Türkiye'nin müttefikleri durumunda idiler. Bu ülkelerdeki Kürt sorununu azdırmak ve Kürt hareketlerini desteklemek, Türk devletinin çıkar ve tercihleriyle bağdaşmayabiliyordu.

Irak'a yönelik son emperyalist müdahale ve işgal, bu alandaki anlaşmazlığın Türkiye-ABD ilişkilerinde yaratabileceği sorunları somut olarak gösterdi. ABD bu müdahale esnasında Güney Kürtleri'nin desteğinden en iyi biçimde yararlandı ve karşılığında bugünkü federe Kürt devletinin ortaya çıkışını tam olarak destekledi. Bu Türkiye'nin Güney Kürdistan'a ilişkin kırmızı çizgilerinin yıkılması demekti ve beraberinde ABD-İsrail ile ilişkilerde belli sıkıntıların yaşanmasını getirdi.

Tayyip Erdoğan'ın 5 Kasım Washington ziyareti ile bu konuda yeni bir mutabakata ulaşıldı ve böylece ilişkilerdeki geçici kriz de aşılmış oldu. Türkiye, karşılığında tam da ABD'nin istemi doğrultusunda hamiliğini üstlenmek üzere, Güney Kürdistan'daki federe devleti resmen tanımış oldu. Böylece Türkiye'nin işbirlikçileri ile Güney Kürdistan'ın

işbirlikçileri Amerikancı çizgide ortak safa girmiş oldular. Bu ABD'nin Irak'a müdahale sonrasında Kürt sorununda izlediği çizginin büyük bir başarısı oldu.

Bugün Türk devletini AKP hükümeti üzerinden içerde Kürt açılımı yapmaya yönelten de temelde işte bu gelişmedir. Güney Kürdistan'a hamilik, Türkiye'deki Kürt sorununu bir parça olsun yatıştırılmayı ve olanaklıysa bunu silahlı Kürt hareketinin tasfiyesi ile birleştirmeyi bir ihtiyaç haline getirmiştir. Propaganda çözüm üzerinden yapılıyor olsa da gerçek amaç sorunu kontrol altına almak ve bir parça olsun yatıştırmaktır.

Bu çerçevede açılım ABD'nin ve elbette Avrupalı emperyalistlerin tam desteğine sahiptir. Aynı şekilde işbirlikçi büyük burjuvazinin hemen tüm kesimlerinin de... İşbirlikçi burjuvazi sınırları iyi çizilmiş belli adımların içerde Kürt sorununu bir parça yatıştıracağına ve Güney Kürdistan üzerindeki denetimi kolaylaştıracağına inanmaktadır. Fakat bundan da önemli olarak, Amerikan emperyalizmi ile bölgesel plandaki işbirliği ve uyumun önündeki önemli bir engelin kalkacağını, böylece emperyalizme verimli ve karlı bir taşeronluk için daha uygun koşulların oluşacağını düşünmektedir. Kürt açılımı için olduğu kadar Ermeni açılımı için de hükümeti desteklemesi, desteklemekten öteye özellikle cesaretlendirmesi bundan dolayıdır.

Bu tablo, aynı zamanda, bu girişimlere neden devletin başı olarak Cumhurbaşkanının önyak olduğunu, AKP hükümetinin bu netameli "milli" konularda nasıl bu denli kolay risk üstlenbildiğini ve hükümetle sorunlu durumdaki ordunun bu açılımlara kerhen de olsa neden onay ve destek verdiğini de açıklamaktadır. Emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkar ve tercihlerinin bu alandaki çakışması, hükümete güç vermekte ve orduyu onu bu alanda desteklemeye yöneltmektedir. Bu durumda gerici burjuva muhalefetinin karşı çıkmalarının esas amacı ve sonucu da bugüne kadar şovenizmle sersemletilmiş kitlelerden oy desteği devşirmek olmaktadır. Bu karşı çıkmaların hükümeti belli sınırlara çektiği ve onun manevra alanını hayli daralttığı da bir gerçek olsa bile.

Fakat tüm bunlara rağmen açılımla amaçlanan sonuçlara ulaşma şansı yoktur. Bu

şans ancak Kürt hareketi muhatap alınarak ve belli beklentileri karşılanarak elde edilebilirdi, oysa bundan uzak durulmaktadır. Buna rağmen hükümet düşündüğü çerçevede açılımını sürdürmeye çalışacaktır. Çünkü bununla Kürt hareketinin kitle desteğinde belli zayıflamalar yaratabileceğini, burjuva kamuoyunun çözüm beklentisi içinde olan kesimleri nezdinde Kürt hareketini tecrit edebileceğini ve bu arada tasfiyeye yönelik girişimlerinde emperyalistlerden daha büyük bir destek alabileceğini ummaktadır.

Bu amaçlara ne ölçüde ulaşılabilirliğini, açılım çerçevesinde atılacak adımların niteliğine ve kapsamına da bağlı olarak, zaman gösterecektir. Fakat tüm bu girişimlerin en iyi durumda bile Kürt sorununun çözümü doğrultusunda bir ilerleme sağlayabileceğine beklemek boş hayallerle oyalanmaktır.

Kürt sorunu derin tarihi kökleri ve kapsamlı toplumsal boyutları olan siyasal bir sorundur. Çimentosu inkarla karılmış ve tüm dokusu buna göre şekillenmiş gerici burjuva sınıf düzeni ayakta kaldıkça, iki ulusun tam eşitliğine ve gönüllü kardeşçe birliğine dayalı bir çözüm ummak ham hayalden öte bir şey değildir. Öteki her şey bir yana, bu tür bir çözüm, iki halktan emekçilerin uzun süreli bir devrimci mücadele içinde kaynaşmasına, ancak bu tür bir mücadelenin sağlayabileceği köklü bir demokratik eğitimden geçmesine, bu yolla inkarcı düzenin aşıldığı her türden zehirli düşünce, eğilim ve davranıştan arınmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu ise yalnızca devrime dayalı bir mücadele programı ve stratejisi ile sağlanabilir.

Sorunun tüm kaynağı ve çözümün de baş hedefi olarak gerici burjuva sınıf düzeninin bu alanda yapabileceği bir şey yoktur. Kürt hareketi ise izlediği çizgi ile böyle bir süreci kolaylaştırmak bir yana tümenden zora sokmaktadır. Ya devletle masa başı barışı ya savaşın tırmandırılması kısır ikilemine dayalı çizgisi bunun ifadesidir. Bu yalnızca Türk halk kitlelerinde şovenizmin azdırılmasını ve Kürt halk kitlelerinde ezilen ulus milliyetçiliğinin kök salmasını kolaylaştırır, son on yılın özellikle kanıtlandığı gibi. Bundan ise başka bazı sonuçlar belki çıkabilir ama iki halkın gerçek özgürlüğüne ve gönüllü kardeşçe birliğine dayalı bir çözüm asla çıkmaz.

Zamanın sınıdığı değerlendirmeler...

Kürt Hareketi yol ayrımında

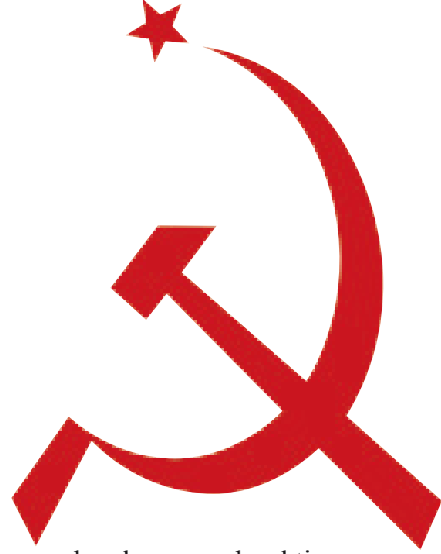
(Ekim, Başyazı, Nisan 1992)

(...)

Kendi cephesindeki olanakları değerlendirmeyi başarabilen Kürt devrimci hareketinin, düzen cephesindeki tüm uyumlu politika ve tedbirlere rağmen, burjuvazi için ortaya çıkardığı önu alınmaz sorunlar ortadadır. Daha da önemlisi, Kürt devrimci hareketi kendi cephesinden başarılı bir devrimci inisiyatif gösterdiği içindir ki, sermaye partilerinin Kürt sorununda tek politikada aynileşmesi, sömürgeci rejimi Kürdistan'da siyasal bakımdan tecrit etmiştir. Yani Türk burjuvazisi için, Türkiye'de henüz bir orta vade riskini oluşturan durum Kürdistan'da bugün gerçekleşmiş bir olgudur. Bu başarıdan dolayıdır ki Kürt devrimci ulusal hareketi, bugün için Türk burjuvazisinin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorundur.

Bununla birlikte, bu hareket, kendi olanaklarıyla ulaşmış bulunduğu mevcut düzeyi aşmakta bugün artık zorlanır hale gelmiştir. Bu yılın Newroz olayları bunu göstermektedir. PKK aylar boyu yeni bir sıçramadan söz etmiş, yazık ki bunu gerçekleştirememiştir. Bundan da önemlisi, olayların belirginleştirdiği gerçekler, bunu gerçekleştirmenin bugün için yeterli koşulları olmadığını da ortaya koymaktadır.

Hareketin kendini aşmada zorlandığı bir evrede, gitgide daha çok sözü edilmeye başlanan "siyasal çözüm", siyasal meşruluk kazanma amacını da içerse bile, gerçekte Kürdistan'daki devrimci birikim için çok önemli ve tehlikeli bir riskin ifadesidir. Zira "siyasal çözüm"ün muhatabı Türk burjuvazisidir. Onunla ilişkiler içinde aranacak bir "çözüm", ancak kısmi ve düzen içi olabilecektir. Bu aynı zamanda Kürt sorunu ile Türkiye devriminin kaderini birbirinden

koparmak anlamına gelecektir.

Kürt sorunu kendi sınırları içine sıkışıp kaldıkça, Türkiye'nin metropollerinde Kürdistan'daki mücadele için yeni olanaklar ve ufuklar açacak bir devrimci sınıf hareketi gelişemediği sürece, Kürt devrimci ulusal hareketi her zaman için bu akıbete uğrama riski ile yüz yüzedir.

Bugüne kadar devrimci bir temel üzerinde gelişen Kürt ulusal hareketinin, bugün artık önemli bir dönüm noktasına geldiğinin ciddi belirtileri vardır. Bu, hareketin ulaştığı bugünkü gelişme aşamasında, objektif bir durum olarak çıkmaktadır ortaya. Bu yol ayrımında, ya kaderini Türkiye devriminin kaderiyle daha sıkı perçinleyerek köklü ve kalıcı bir çözüm için devrimci bir mecrada derinleşmek, ya da "siyasal çözüm" adı altında düzen içi bir kısmi çözümle reformcu bir mecraya girmek alternatifleri vardır.

EKİM I. Genel Konferansı'nın Kürt sorununa ilişkin değerlendirme ve karar

metninde şu değerlendirmeye de yer verilmektedir:

“Kendi mecrasında gelişen devrimci ulusal hareket, kendi özgüçüyle sorunu çözüm gündemine sokmuş bulunuyor. Ama çözüm gündemine girmek ile çözüme kavuşmak arasında her zaman önemli bir mesafe vardır. Onlarca yıldır kendini çözüm gündemine sokmuş bulunan, fakat hala çözülemediği gibi, bugün trajik bir biçimde emperyalist politikaların etki alanı haline gelen Güney Kürdistan’daki hareketin deneyimi de bunu kanıtlar. Türkiye Kürdistanı’nda sorunun kendi öz devrimci birikimiyle çözüm gündemine girmiş olması, onun kendi sınırları içinde bir çözümünün son derece güç olduğunu, asıl çözümün sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini de, gitgide daha açık gösterecektir.”

“Siyasal çözüm” ve bu çerçevede federasyon tartışması, basit bir siyasal manevradan ibaret değilse eğer, Kürt sorununun “kendi sınırları içinde çözümünün son derece güç olduğu”nun bir itirafıdır yalnızca. Bu, ancak Türk burjuvazisinin sınıf olarak tasfiyesiyle ulaşılabilecek köklü ve kalıcı bir çözümden, düzen içi kısmi ve iğreti bir çözüme eğilim göstermek anlamına gelir.

Fakat tersinden olarak, Kürt sorunu, bugün artık, gerçek ve kalıcı bir çözümün “sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini”, çok daha açık gösterir bir aşamaya ulaşmıştır. Ne var ki, bu tür bir çözümün önünü açmaya ulusal hareketin kendi toplumsal-siyasal olanakları yetmez. Böyle bir çözümün öncülüğünü kendi başına devrimci bir ulusal hareket değil, onu da kucaklayıp yedekleyecek yetenekte devrimci proleter bir sınıf hareketi açabilir.

Bugün Türkiye’de böyle bir devrimci siyasal sınıf hareketinin yokluğu, Kürt devrimci ulusal hareketinin açmazını derinleştirmektedir. Komünistler, devrimci ulusal hareketin gelecekteki seyrinin, işlerin Türkiye’nin metropollerinde nasıl seyredeceğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu bugüne kadar birçok vesileyle yinelediler. Eğer devrimci bir işçi

hareketi gelişmezse, burjuvazinin karşısına öncü devrimci bir kuvvet olarak dikilmeyi başaramazsa, bu çerçevede, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa, böyle bir durumda, devrimci ulusal hareket, ihtiyacı olan desteği Kürt mülk sahibi sınıflarla uzlaşarak elde etmeye çalışacak, bu ise onu Kürt mülk sahibi sınıfları üzerinden Türk burjuvazisiyle uzlaşmaya itecektir, dediler.

Olayların bugün hala karmaşık ve çelişik akan seyri, bu arada, yukarıda tanımladığımız kaygıları doğrular belirtir de taşımaktadır. Bu belirtiler son Newroz olayları sonrasında özellikle fark edilebilmektedir.

Kürt devrimci ulusal hareketinin yalnızlıktan doğan açmazlarını gitgide daha iyi anlayan Türk burjuvazisi de, hareketi ezmek için gösterdiği tüm çabalara rağmen, aynı zamanda, onu bir uzlaşma çizgisinde ehlileştirilmenin olanaklarını da gitgide daha çok yoklamaktadır. Emperyalist çevreler de Türk burjuvazisine bunu telkin etmektedirler.

Eğer ulusal hareketin ideolojik konumu, toplumsal-siyasal karakteri ve dolayısıyla devrimciliğinin tarihsel sınırları konusunda bir hayal taşınmıyorsa, bugüne kadar onun, kendi konumundan yapabileceklerinin azamisini yaptığına da kuşku duymamak gerekir.

Bundan ötesi onun değil, fakat bir bütün olarak Türkiyeli komünistlerin ve devrimcilerin tarihsel sorumluluğudur. Devrimci ulusal hareketin tarihsel ve toplumsal-siyasal sınırlılığını ortaya koymak, zaafalarını ve tutarsızlıklarını sürekli bir biçimde eleştirmek tartışma götürmez bir hak ve görev olmakla birlikte, bu noktadan öteye, onun gösterebileceği tutarsızlıklara ne şaşmak, ne de öfkelenmek gerekir. Bu, sürecin tutarlı bir doğrultuda seyretmesini ondan beklemek olur. Böyle beklentileri olanlar, kendi konumları ve misyonları, bundan kaynaklanan iddiaları konusunda büyük bir tutarsızlık içindedirler; ve dahası, ulusal hareketin kimliğine, bu kimliğin olanaklarına ilişkin olarak, dayanaksız hayaller içindedirler.

(...)

Ulusal sorunda işçi sınıfının denenmiş bayrağı!

TKİP Programı: Ulusal sorun

1) Bugünkü düzen altında Kürt ulusunun temel ulusal hakları inkar edilmekte, Kürtler ve tüm azınlık milliyetler (Araplar, Ermeniler, Rumlar, Lazlar, Çerkezler, Gürcüler vb.) sistematik olarak ulusal baskı altında tutulmaktadır. Türk burjuvazisinin Kürdistan üzerindeki köleci egemenliği içte Kürt burjuva-feodal sınıflara, dışta emperyalizme dayanmaktadır. Bu, ulusal özgürlük sorununu Kürt köylülüğünün özgürleşmesi sorununa bağlamakta ve ona anti-emperyalist bir karakter kazandırmaktadır.

2) Ulusal baskı ve eşitsizliğin sınıfsal baskı ve eşitsizliğin bir yansıması olduğunu gözönünde bulunduran TKİP, ulusal sorunun köklü ve kalıcı çözümünün ancak proletarya devrimi tabanında olanaklı olduğu gerçeğine dayanır. Proletarya devrimi programının bir parçası olarak, aşağıdaki istemler uğruna bugünden kararlılıkla mücadele eder ve iktidara gelir gelmez bunları derhal gerçekleştirir:

a- Her türlü ulusal baskı, eşitsizlik ve ayrıcalığın ortadan kaldırılması.

b- Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkı.

c- Tüm dillerin tam hak eşitliği. Zorunlu devlet dilinin kaldırılması. Herkese kendi anadilinde eğitim hakkı.

d- Tüm azınlık milliyetlere kendi dillerini ve kültürlerini kullanma, koruma ve geliştirme olanağı.

3) TKİP, mevcut devletin sınırları içindeki tüm uluslardan işçilerin her alanda ve düzeyde devrimci sınıfsal birliği ve örgütlenmesi için çalışır. Türk, Kürt ve tüm azınlık milliyetlerden emekçilerin birleşik devrimci mücadelesini savunur, örgütler ve yönetir.

Ezen ulus şovenizmine olduğu kadar ezilen ulus dargörürlüğüne ve milliyetçiliğine karşı da sistematik bir

mücadele yürütür. Tüm öteki koşullar eşit olmak kaydıyla, ulusların özgür ve gönüllü birliğini savunur.

4) Proletarya iktidarı, ulusların özgürlüğünü ve tam hak eşitliğini tanımak ve gerçekleştirmekle yetinmez; kapitalizmden miras çok yönlü fiili eşitsizliklerin giderilmesi için sistematik bir çaba harcar.

